

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2014

Václav Kříž

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Václav Kříž

**Visegrádská spolupráce v české zahraniční
politice od roku 2003**

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: **Václav Kříž**

Vedoucí práce: **JUDr. Vladimír Handl, CSc.**

Rok obhajoby: 2014

Bibliografický záznam

KŘÍŽ, Václav. *Visegrádská spolupráce v české zahraniční politice od roku 2003*. Praha, 2014. 97 s. Diplomová práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí diplomové práce JUDr. Vladimír Handl, CSc.

Abstrakt

Práce se věnuje roli visegrádské spolupráce v české zahraniční politice od roku 2003. Cílem je objasnit, jakou roli hrála visegrádská spolupráce, respektive jednotlivá předsednictví České republiky (2003–2004, 2006–2007, 2011–2012) v českých zahraničně-politických zájmech. Práce se snaží na základě diachronní komparace zodpovědět otázku, zda lze hovořit v případě visegrádské spolupráce o politickém nezájmu. V případě visegrádské spolupráce toto znamená definování priorit agendy pouze za účasti byrokratického aparátu státní správy. Práce se zaměřuje na roli vlády České republiky v tomto procesu jakožto nejdůležitějšího aktéra české zahraniční politiky. Pro tyto účely práce jsou analyzovány jednotlivé koncepčních dokumenty, programy předsednictví a následně pro ověření výsledků předsednictví i odborná literatura, která kriticky hodnotí výkon jednotlivých předsednictví. Analýza následně potvrzuje, že se v případě visegrádské spolupráce jedná o politický nezájem. Zároveň ale visegrádská spolupráce zaznamenává úspěchy, jelikož je dobře spravována odborným byrokratickým aparátem. Práce v tomto rozsahu může sloužit jako základ pro další hlubší analýzu, která obsáhne například i parlamentní prostředí.

Abstract

The thesis is focusing on the issue of the role of the Visegrad cooperation in the Czech foreign policy since the year 2003. The aim is to clarify what role did the Visegrad cooperation or rather individual Czech presidencies of the Visegrad Group (2003–2004, 2006–2007, 2011–2012) have in the Czech foreign agenda. The thesis tries to answer based on the diachronic comparison if in the case of the topic of the Visegrad cooperation it is possible to talk about lack of the political interest, which means basically that the agenda of the cooperation is defined by the state's bureaucratic apparatus. The main focus is aimed at the role of the Government of the Czech Republic in the process while it is the main player of the Czech foreign policy. For this reason there are sources ana-

lysed as for instance concept documents o the governments as well as literature, which provides better insights to what actually was achieved during the period of the Czech presidencies. The analyses confirms that in case of the Visegrad cooperation it is appropriate to speak about the lack of the political interests and in the same time about rather successful managing of the presidencies by the bureaucratic apparatus. The thesis might possibly serve as bases for the further study of the topic.

Klíčová slova

česká zahraniční politika, politický nezáměr, visegrádská spolupráce

Keywords

Czech foreign policy, lack of political interest, Visegrad cooperation

Rozsah práce: 63 121 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 15.5.2014

Václav Kříž

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu práce doktoru Vladimíru Handlovi, který byl trpělivý a vždy ochotný věnovat se mé práci. Opakovaně se mnou vše konzultovat a poskytnout potřebné rady tak, aby práce byla nakonec zdárně dokončena. Rád bych poděkoval své rodině, která mi byla při psaní důležitou oporou. Také bych rád poděkoval slečně Janě Mydlilové za důležitou morální podporu v průběhu psaní práce.

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Václav Kříž

E-mail:

krizva.cz@gmail.com

Semestr:

letní

Akademický rok:

2013/2014

Název práce:

Visegrádská spolupráce v české zahraniční politice od roku 2003

Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok):

letní semestr 2014

Vedoucí bakalářského semináře:

doc. PhDr. Michal Kubát, Ph.D.

Vedoucí práce (není povinné):

JUDr. Vladimír Handl, CSc.

Zdůvodnění výběru tématu práce (5 řádek):

Visegrádská spolupráce má jakožto nástroj české zahraniční politiky potenciál vytvořit úspěšnou základnu pro středoevropskou spolupráci. Je potřebné se zabývat tím, jakým způsobem je její agenda definována a jestli je o tuto spolupráci zájem. Rád bych se v této práci v rámci možností pokusil o objasnění této záležitosti.

Předpokládaný cíl (5 řádek):

Cílem práce bude objasnit, do jaké míry je agenda visegrádské spolupráce, konkrétně českých předsednictví, určována politickými aktéry a do jaké míry je určována odborným úřednickým aparátem. Cílem je také zjistit, jestli byl vyvinut nějaký obecný rámec témat, kterým se visegrádská spolupráce věnuje. Zároveň bude zjištěno, jestli dochází k naplňování priorit agendy.

Základní charakteristika tématu (10 řádek):

Česká republika (ČR) je členským státem Visegrádské skupiny (V4) a jako taková je nucena v rámci české zahraniční politiky definovat svůj postoj vůči visegrádské spolupráci. Smysl V4 byl do roku 2004 postaven na cíl vstupu jejích členských států do Evropské unie (EU) a NATO. Po integraci zemí V4 do EU a NATO byla potřeba nalézt nové priority spolupráce. Na tomto procesu se podílela i ČR především v rámci jejích předsednictví ve V4 (2003–2004, 2006–2007, 2011–2012). Pro úspěšné definování nových priorit byla potřeba, aby se samotnou visegrádskou spoluprací zabývali přímo aktéři české zahraniční politiky. Politický nezájem mohl vést naopak k horšímu definování priorit. Nespecifikovaná agenda v mohla v důsledku vyústit k horším výsledkům předsednictví. Zároveň tento vývoj mohl vest k neschopnosti definovat dlouhodobé cíle ČR ve V4.

Předpokládaná struktura práce (10 řádek):

Práce bude standardně obsahovat základní osnovu: úvod, stať a závěr. V rámci úvodu budou objasněny důležité pojmy: visegrádská spolupráce, aktéři české zahraniční politiky a další relevantní pojmy, které je z pohledu čtenáře potřeba definovat. Zároveň bude v úvodu představena výzkumná otázka a hypotéza, metodologie a literatura. Stať bude obsahovat tři kapitoly, které se budou věnovat jednotlivým předsednictvím ČR v V4 (2003–2004, 2006–2007, 2011–2012). Jednotlivé podkapitoly se budou věnovat klíčovým zahraničněpolitickým dokumentům a hodnocení výkonu konkrétních předsednictví. Analýza jednotlivých předsednictví bude v rámci každé kapitoly shrnuta ve vztahu k výzkumné otázce. V závěru bude na základě jednotlivých shrnutí a jejich srovnání odpovězeno na výzkumnou otázku a bude potvrzena nebo vyvrácena hypotéza.

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

DRULÁK, Petr, *Politika nezájmu: Česko a Západ v krizi*, (Praha: Slon 2012).

KOŘAN, Michal et al., *Czech Foreign Policy in 2007–2009*, (Praha: Ústav mezinárodních vztahů 2010).

KOŘAN, Michal et al., *Česká zahraniční politika v roce 2007*, (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008).

KOŘAN, Michal et al., *Česká zahraniční politika v roce 2008*, (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009).

KOŘAN, Michal et al., *Česká zahraniční politika v roce 2009*, (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2010).

KOŘAN, Michal et al., *Česká zahraniční politika v roce 2010*, (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011).

KOŘAN, Michal a HRABÁLEK, Martin, eds., *Česká zahraniční politika: aktéři, struktura, proces*, (Brno: Masarykova univerzita, 2007).

KOŘAN, Michal a DITRYCH, Ondřej, eds., *Česká zahraniční politika v roce 2011*, (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011).

KOŘAN, Michal a DITRYCH, Ondřej, eds., *Česká zahraniční politika v roce 2012*, (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012).

WAIŠOVÁ, Šárka, *Tiha volby : česká zahraniční politika mezi principy a zájmy*, (Praha, Ústav mezinárodních vztahů, 2012).

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

ÚVOD.....	2
VISEGRÁDSKÁ SPOLUPRÁCE	2
PŘEDSEDNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY VE VISEGRÁDSKÉ SKUPINĚ OD ROKU 2003	3
AKTÉŘI ČESKÉ ZAHRAŇIČNÍ POLITIKY V LETECH 2003 – 2012	4
VÝZKUMNÁ OTÁZKA A HYPOTÉZA	5
METODOLOGIE A POSTUP PRÁCE.....	6
LITERATURA	7
1.ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ VE VISEGRÁDSKÉ SKUPINĚ 2003–2004	8
1.1 PROGRAMOVÉ PROHLÁŠENÍ VLÁDY VLADIMÍRA ŠPIDLY.....	9
1.2 KONCEPCE ČESKÉ ZAHRAŇIČNÍ POLITIKY PRO LÉTA 2003–2006.....	9
1.3 STĚŽEJNÍ PRIORITY ZAHRAŇIČNÍ POLITIKY ČR V ROCE 2004	10
1.4 PROGRAM PŘEDSEDNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V LETECH 2003–2004	11
1.5 SROVNÁNÍ DOKUMENTŮ	11
1.6 HODNOCENÍ PŘEDSEDNICTVÍ	13
1.7 SHRUTÍ	14
2.ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ VE VISEGRÁDSKÉ SKUPINĚ 2007–2008	15
2.1 PROGRAMOVÉ PROHLÁŠENÍ DRUHÉ VLÁDY MIRKA TOPOLÁNKA.....	16
2.2 PROGRAM PŘEDSEDNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V LETECH 2007–2008	17
2.3 SROVNÁNÍ DOKUMENTŮ	17
2.4 HODNOCENÍ PŘEDSEDNICTVÍ	19
2.5 SHRUTÍ	22
3.ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ VE VISEGRÁDSKÉ SKUPINĚ 2011–2012	23
3.1 PROGRAMOVÉ PROHLÁŠENÍ VLÁDY PETRA NEČASE.....	24
3.2 KONCEPCE ČESKÉ ZAHRAŇIČNÍ POLITIKY	24
3.3 PROGRAM PŘEDSEDNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V LETECH 2011–2012	25
3.4 SROVNÁNÍ DOKUMENTŮ	26
3.5 HODNOCENÍ PŘEDSEDNICTVÍ	27
3.6 SHRUTÍ	30
ZÁVĚR	31
SUMMARY	33
BIBLIOGRAFIE.....	36
PRIMÁRNÍ ZDROJE	36
SEKUNDÁRNÍ ZDROJE	38

Úvod

Spolupráce zemí Visegrádské skupiny (dále jen „V4“) je již dlouholetým fenoménem středoevropského prostoru a zahraniční politiky České republiky (dále jen „ČR“), Slovenska, Maďarska a Polska. Její rozvoj v 90. letech, respektive do roku 2004, byl ve znamení cíle vstupu do NATO a do Evropské unie (dále jen „EU“). Ke konci tohoto období začaly již procesy, které měly vést k definování nových cílů visegrádské spolupráce a určení dalšího smyslu existence V4. V rámci tohoto procesu hrála důležitou roli i ČR, která jako členská země musela nejen utvářet nové směřování V4, ale musela také tuto tvorbu nových cílů a jejich naplňování vést, a to v období svých předsednictví v čele V4 v letech 2003–2004, 2007–2008 a 2011–2012. Tato pozice jí umožnila ovlivnit charakter visegrádské spolupráce prostřednictvím určování agendy jednotlivých předsednictví. Zároveň však tato pozice a její vykonávání vyžadovaly přípravu, která vycházela z postavení visegrádské spolupráce v české zahraniční politice.

Téma práce bylo zvoleno proto, že se v případě visegrádské spolupráce jedná o aktuální téma české zahraniční politiky. Zároveň nelze mluvit o tom, že by visegrádská spolupráce byla fakticky nedůležitou záležitostí české zahraniční politiky. Na významu jí mimo jiné přidává její již dlouholeté působení, existence vlastní instituce Mezinárodního visegrádského fondu (dále jen „MVF“) a v neposlední řadě velký počet oblastí a zároveň aktivit, kterým se věnuje. Je příhodné zabývat se pozicí visegrádské spolupráce a zkoumat, jaký význam je jí přikládán v rámci české zahraniční politiky. Tato reflexe následně může sloužit k případné změně přístupu české zahraniční politiky, respektive jejích aktérů vůči visegrádské spolupráci. Tato změna může v důsledku znamenat i intenzivnější využívání potenciálů této středoevropské iniciativy. V tomto ohledu se tato práce nesnaží předložit nutnou odbornou a komplexní analýzu, ale snaží se pomocí dostupných zdrojů v odpovídající míře zkoumat danou problematiku. Samotná práce by pak případně mohla figurovat jakožto základ pro další budoucí výzkum.

Visegrádská spolupráce

Visegrádská spolupráce začala založením V4 v roce 1991. V průběhu svého rozvoje nabyla velmi komplexního charakteru. V souladu s deklarací z roku 1991 probíhala spolupráce ve velkém počtu oblastí, konkrétně v těchto: evropská témata, obrana, ekonomická spolupráce, doprava, telekomunikace, životní prostředí, spolupráce na úrovni

místní samosprávy, regionů, společenských organizací a občanů.¹ V roce 2000 byl založen MVF, který jako jediná instituce V4 pomáhá naplňovat cíle visegrádské spolupráce, především pak v oblastech vědy, kultury a vzdělávání.² Další deklarace, které následovaly v roce 2004³ a v roce 2011⁴, byly reakcí na naplnění původních integračních snah visegrádských zemí integrovat se do EU a NATO a na dvacet let existence visegrádské spolupráce. Oblasti spolupráce členských zemí se dále rozšiřovaly a prohlubovaly. Tento komplexní charakter dával a dává velké možnosti celé visegrádské spolupráci a jejímu využití jakožto nástroje české zahraniční politiky.

Předsednictví České republiky ve Visegrádské skupině od roku 2003

ČR měla možnost silně ovlivnit náplň visegrádské spolupráce svým předsednictvím ve V4 v letech 2003–2004, 2007–2008, 2011–2012. Samotné předsednictví je rok dlouhé období začínající přibližně v polovině kalendářního roku. V tomto období se danému státu naskýtá velká možnost silně ovlivnit jak samotné fungování, tak také budoucnost visegrádské spolupráce. Tyto cíle jsou definovány v hlavním dokumentu každého z předsednictví a tím je program předsednictví V4. Ačkoliv finální program předsednictví schvalují všechny čtyři členské státy a státy mají možnost podávat připomínky a navrhnout programové změny, tak samotné priority určuje především předsedající stát.⁵ Do finální podoby programu předsednictví mají tedy možnost zasáhnout všechny členské státy, ale iniciativu jeho tvorby má ten daný stát, kterému předsednictví v dané době přísluší.

¹ „Visegrad Declaration 1991 – Declaration on Cooperation between the Czech and Slovak Federal Republic, the Republic of Poland and the Republic of Hungary in Striving for European Integration“, Official Website of the Visegrad Group, <http://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations/visegrad-declaration-110412-2> (staženo 15. 4. 2014).

² „International Visegrad Fund Official Website“, Official Website of the Visegrad Fund, <http://visegradfund.org/about/basic-facts/?output=pdf> (staženo 15. 4. 2014).

³ „Visegrad Declaration 2004 – Declaration of Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on cooperation of the Visegrad Group countries after their accession to the European Union“, Official Website of the Visegrad group, <http://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations/visegrad-declaration-110412-2> (staženo 15. 4. 2014).

⁴ „The Bratislava Declaration of the Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on the occasion of the 20th anniversary of the Visegrad Group“, Official Website of the Visegrad group, <http://www.visegradgroup.eu/2011/the-bratislava> (staženo 15. 4. 2014).

⁵ Michal Kořan, „Státy Visegrádské skupiny a Rakousko v české zahraniční politice“, in *Česká zahraniční politika v roce 2007*, Michal Kořan et al. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008), 115.

Aktéři české zahraniční politiky v letech 2003 – 2012

Za formování agendy pro předsednictví ČR ve V4, ale i za českou zahraniční politiku, jsou zodpovědní aktéři zahraniční politiky. Těmito aktéry jsou instituce a organizace a jednotlivci, kterým je tato role přisouzena ústavněprávním pořádkem státu. Nebo je možné, že jim tato role byla přisouzena na základě postavení daného aktéra v rámci konkrétní instituce nebo organizace. Dále je možné nazývat aktérem konkrétní organizaci, která je součástí určité institucionální struktury. V neposlední řadě jsou možností daného aktéra určené jeho postavením v politickém prostředí.⁶ Z toho tedy vyplývá, že aktéry může být velký počet subjektů a zároveň tito aktéři mají rozdílné možnosti ovlivnit českou zahraniční politiku.

Fakticky nejvýznamnějšími zahraničněpolitickými aktéry jsou vláda a prezident.⁷ Prezident je podle ústavy hlavou státu a na základě toho zastupuje zemi navenek, sjednává a ratifikuje smlouvy, to vše ale s nutným souhlasem vlády. Dochází k tomu kontrasiagnací jednotlivých aktů, tímto přebírá vláda za dané záležitosti odpovědnost.⁸

Prezident má možnost projevit své názory a ovlivňovat dané téma v české zahraniční politice například svým vystupováním a projevy na oficiálních významných akcích, setkáních státníků. V období let 2003–2012 byl českým prezidentem Václav Klaus, jehož postoj v 90. letech z pozice premiéra byl vůči visegrádské spolupráci považován za negativní. V nové pozici prezidenta pak měl značně menší možnost ovlivnit směřování a obsah visegrádské spolupráce. Během tohoto období se k visegrádské spolupráci stavěl umírněně⁹, lze dokonce říci i vzestupně pozitivně.¹⁰ Zároveň velký počet oblastí a úrovní spolupráce visegrádských zemí marginalizuje symbolický význam samotných setkávání prezidentů členských zemí. To v důsledku určilo poměrně minimální vliv Václava Klause v jeho prezidentském období na pozici visegrádské spolupráce v české zahraniční politice. Z toho důvodu není jako aktér zahrnut do analýzy této práce.

⁶ Michal Kořan, „Struktura a proces zahraniční politiky“, in *Česká zahraniční politika: aktéři, struktura, proces*, eds. Michal Kořan a Martin Hrabálek (Brno: Masarykova univerzita, 2007), 13.

⁷ David Müller, „Legislativní rámec tvorby české zahraniční politiky“, in *Česká zahraniční politika: aktéři, struktura, proces*, eds. Michal Kořan a Martin Hrabálek (Brno: Masarykova univerzita, 2007), 29.

⁸ „Ústava České republiky“, Oficiální stránka Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html> (staženo 15. 4. 2014).

⁹ „Co Klaus neřekl o Visegrádské čtyřce - dementi č. 17“, Oficiální stránka Václava Klause, <http://www.klaus.cz/clanky/8> (staženo 15. 4. 2014).

¹⁰ „Visegrád, Klausův zásadní obrát“, Oficiální stránka deníku Referendum, <http://denikreferendum.cz/clanek/7242-visegrad-klausuv-zasadni-obrat> (staženo 15. 4. 2014).

Druhým zásadním činitelem české zahraniční politiky je vláda jakožto vrcholný orgán výkonné moci.¹¹ Postoj jednotlivých vlád, potažmo ministerstev zahraničí, k visegrádské spolupráci a obecně k české zahraniční politice ilustrují jednotlivé vládní programy, případně koncepce a další koncepční dokumenty ČZP v příslušných kapitolách práce.

Právě fakt, že vláda jako jediná má v kompetenci vytváření oficiálních koncepčních dokumentů české zahraniční politiky na jednotlivých úrovních, dokládá její jasně dominantní pozici jakožto hlavního aktéra české zahraniční politiky. Prezident nikterak v procesu formulování jednotlivých dokumentů nefiguroval, což dokládá jeho spíše reprezentativní a od vládní politiky odvozenou roli v české zahraniční politice. Vše zmíněné dokládá rozbor klíčových dokumentů české zahraniční politiky v dalších kapitolách práce.

Výzkumná otázka a hypotéza

Ve své práci se budu snažit odpovědět na otázku, jakým způsobem reflektují priority předsednictví ČR ve V4 obecné cíle české zahraniční politiky a zároveň, jestli jsou stanovené priority v průběhu předsednictví naplňovány a jestli je v tomto směru pozorovatelná dlouhodobá tendence politického zájmu, či nezájmu.

Po faktickém naplnění původního cíle V4 v roce 2004 bylo potřeba najít nové cíle visegrádské spolupráce. V tomto hrála svoji roli i Česká republika z pozice člena V4 a zároveň vykonavatele předsednictví V4. ČR spolu s dalšími členskými státy úspěšně určila agendu a s ní spojené aktivity, které ospravedlnily fungování V4 i po vstupu členských zemí do EU.

Byly naplánovány priority jednotlivých českých předsednictví V4 a v mnohých případech na sebe priority navazovaly nebo bylo možné najít obdobné cíle v dalších českých předsednictvích. Finálním výsledkem předsednictví byla především práce na konkrétních a z hlediska studovaného devítiletého období zejména na krátkodobých cílech. V důsledku toho nastala situace, kdy se dařilo naplnit pouze specifikované, nikoliv obecně definované a dlouhodobé priority.

Toto souvisí s nejistým postavením visegrádské spolupráce v české zahraniční politice. Především se jedná o politický nezájem, který v širším významu lze považovat za nezájem politických elit zabývat se zahraniční politikou a následný nezájem, případ-

¹¹ "Ústava České republiky".

ně neschopnost definovat její agendu.¹² V samotném výkonu české zahraniční politiky tak hraje významnou roli expertně administrativní aparát příslušných pracovišť státní správy, který v důsledku supluje roli politiky. V případě této práce lze předpokládat, že bude obdobné schéma pozorovatelné na jednotlivých úrovních klíčových dokumentů české zahraniční politiky.

Hypotéza této práce je, že při realizaci priorit české zahraniční politiky v rámci visegrádské spolupráce v průběhu českých předsednictví ve V4 je jasně pozorovatelný politický nezájem. Lze hovořit o neschopnosti definovat priority visegrádské spolupráce tak, aby v důsledku představovaly komplexní vizi pro samotné předsednictví. Samotné předsednictví bylo vlivem odborného byrokratického zázemí schopné definovat samo sobě cíle a naplňovat je.

Metodologie a postup práce

K analýze bude využito diachronní komparativní metody. Metoda byla zvolena, jelikož nejlépe vyhovuje potřebám této práce – je jí možné aplikovat na jednotlivé jevy (předsednictví), které probíhaly v jiném čase, proto nebylo využito komparace vertikální. Objektem komparace jsou česká předsednictví ve V4 a jejich vazba na priority české zahraniční politiky. Cílem komparace bude porovnat charakteristiky zmíněných jevů a na základě toho odpovědět na výzkumnou otázku a potvrdit či vyvrátit hypotézu.¹³ Analyzovaným obdobím a oblastí je v obecném měřítku vztah české zahraniční politiky k visegrádské spolupráci od roku 2003 do roku 2012. Konkrétně se jedná o analýzu tří důležitých jevů v průběhu tohoto období a těmi jsou předsednictví ČR ve V4 v letech 2003–2004, 2007–2008, 2011–2012. Analýza bude operacionalizovaná rozbořením nejdříve vládních programů příslušných vlád, poté koncepčních dokumentů české zahraniční politiky, následně samotných programů předsednictví ČR a konečně jejich doplněním o zhodnocení naplňování priorit daného období konkrétního předsednictví za pomoci primární a sekundární literatury.

Dále je sledován přenos témat spolupráce z jedné úrovně dokumentů zahraniční politiky na druhou, tzn. do jaké míry jsou určeny priority visegrádské spolupráce na

¹² Konceptu politického nezájmu s dlouhodobě věnují pracovníci Ústavu mezinárodních vztahů, jmenovitě lze uvést publikaci: Petr Drulák, *Politika nezájmu: Česko a Západ v krizi*, (Praha: Slon 2012).

¹³ “Studijní opora, kvalitativní metody ve společenských vědách” Oficiální stránka Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze, http://doktorand.fsv.cuni.cz/documents/opory/Kvalitativni-metody_opora.pdf (staženo 15. 4. 2014).

koncepční úrovni (vládní prohlášení, koncepce české zahraniční politiky) a jak jsou v návaznosti na to rozvíjeny v programech předsednictví.

Pokud bude zmíněnou analýzou zdrojů dokázáno, že samotná předsednictví proběhla úspěšně právě s ohledem na naplňování vlastní de facto administrativně určené agendy, tak dojde potvrzení hypotézy.

Naopak, pokud se prokáže, že spojnice mezi jednotlivými dokumenty existuje, tak teze bude vyvrácena. V tomto případě bude tedy platit, že koncept politického nezájmu se na visegrádskou spolupráci nevztahuje a státní aparát zpracovává program předsednictví na základě priorit určených na politické úrovni.

Literatura

Součástí použité literatury jsou jak primární zdroje, tak také sekundární literatura, která je využita jako zdroj reflexe jednotlivých předsednictví. Z hlediska primárních zdrojů jsou do analýzy zahrnuta programová prohlášení příslušných vlád. Dále jsou do analýzy zahrnuty koncepce české zahraniční politiky a s nimi spojené další dílčí relevantní dokumenty, pokud v období předsednictví existovaly nebo s nimi měly souvislost. V rámci primárních zdrojů jsou pak pro reflexi příslušného předsednictví dále využity hodnotící zprávy jednotlivých předsednictví a zprávy o české zahraniční politice, které každoročně vydává Ministerstvo zahraničních věcí ČR.

Jako sekundární literatura, která přináší do analýzy kritické hodnocení jednotlivých předsednictví, jsou využity především ročenky věnované české zahraniční politice vydávané Ústavem mezinárodních vztahů. Tématu předsednictví se v nich věnuje Michal Kořan, který je zároveň v českém prostředí nejvýznamnější autor, který se tématu věnuje dlouhodobě a komplexně. Vydávání ročenky začalo až v roce 2007. Předtím se autoři, kteří se věnovali visegrádské spolupráci, zabývali spíše vizemi směřování ČR ve V4 nežli technickými detaily visegrádské spolupráce. Pokud ano, tak se jednalo především o texty, které nebyly využitelné pro tuto práci, neboť se nedostatečně věnovaly období předsednictví či předsednictví samotnému. V tomto ohledu je tedy předsednictví v letech 2003–2004 zpracováno na základě primárních dokumentů. Analýza zbylých dvou předsednictví využívá již sekundární literatury, která kriticky hodnotila výkony předsednictví a podává komplexní pohled na reálné výsledky právě ve vztahu k naplnění, případně nenaplnění priorit.

1. České předsednictví ve Visegrádské skupině 2003–2004

V období českého předsednictví V4 byla u moci vláda Vladimíra Špidly, která mimo jiné schválila „Koncepti zahraniční politiky ČR na léta 2003–2006“.¹⁴ Dokument fakticky reprezentoval zahraničněpolitickou orientaci této vlády a vycházel z jejího programového prohlášení.¹⁵

Dokumentem, který následně doplnil koncepci, byl „Stěžejní priority české zahraniční politiky pro rok 2004“.¹⁶ Původně měl být tento způsob každoročního vydávání priorit zahraniční politiky uplatňován i v dalších letech, ale nedošlo k tomu.¹⁷

V červenci 2003 převzala ČR po Slovensku předsednictví V4. V období jednoho roku musela reagovat na vstup všech členských států V4 do EU a zároveň na vstup Slovenska do NATO. Integrace do těchto dvou mezinárodních uskupení byla prioritou visegrádské spolupráce.¹⁸

Byla potřeba nalézt nové cíle, které by visegrádská spolupráce naplňovala a které by dávaly smysl její další existenci. Proces příprav na tuto změnu byl zahájen již za slovenského předsednictví, ale vše bylo dokončeno až za předsednictví ČR. Na všechny tyto aspekty a mnohé další reagovalo české předsednictví a své cíle uvedlo do dokumentu „Program předsednictví České republiky ve V4“.¹⁹

Pro účely této práce budou porovnány obsahy vládního programu, koncepce a programu předsednictví. Porovnání bude zahrnovat i obsah dokumentu věnovaného prioritám české zahraniční politiky v roce 2004, jelikož doplňuje zmíněnou koncepci.

Porovnání obsahů jednotlivých strategických dokumentů bude doplněno o hodnocení, které vyšlo v rámci závěrečné zprávy českého předsednictví ve V4 a také v rámci zprávy o české zahraniční politice za rok 2004. Z hlediska hodnocení předsednictví ČR ve V4 v letech 2003–2004 nebyla nalezena žádná relevantní literatura, která

¹⁴ „Programové prohlášení vlády“, Oficiální stránka Úřadu vlády České Republiky http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/vladimir-spidla/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf (staženo 15. 4. 2014).

¹⁵ Michal Kořan, „The Political Context and the Making of the Czech Foreign Policy in 2007–2008“, in *Czech Foreign Policy in 2007–2009*, Michal Kořan et al. (Prague: Institute of International Relations, 2010), 16.

¹⁶ „Stěžejní priority zahraniční politiky ČR v roce 2004“, Oficiální stránka Ministerstva zahraničních věcí České republiky, http://www.mzv.cz/file/415760/Zprava_2004_priloha_Stezejni_priority.pdf, (staženo 15. 4. 2014).

¹⁷ Michal Kořan, „Struktura a proces zahraniční politiky“, 13–14.

¹⁸ „Informace o Visegrádské skupině“, Oficiální stránka Ministerstva zahraničních věcí České republiky, http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/visegrad/ (staženo 15. 4. 2014).

¹⁹ Michal Kořan, „The Visegrad Group in the Czech Foreign Policy in 2007–2009“, in *Czech Foreign Policy in 2007–2009*, Michal Kořan et al. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů 2010), 116–117.

by jeho výsledky kriticky zhodnotila. Z toho důvodu je využito pouze zmíněných oficiálních hodnotících dokumentů.

1.1 Programové prohlášení vlády Vladimíra Špidly

V případě programového prohlášení vlády Vladimíra Špidly²⁰ jsou zahraničně politickým tématům věnovány oddíly „Zahraněční politika“. Vstupu České republiky do EU se pak věnuje samostatný oddíl „Evropská unie“.

Jednotlivé priority české zahraniční politiky z pohledu programu lze shrnout do těchto bodů:

- a) uplatňování české zahraniční politiky v kontextu euroatlantického spojení;
- b) vstup do EU (téma je rozvedeno v samostatném oddílu);
- c) spolupráce v rámci NATO;
- d) aktualizace koncepce české zahraniční politiky;
- e) aktualizace bezpečnostní strategie;
- f) intenzivní spolupráce se sousedními zeměmi, Maďarskem a USA;
- g) visehrádská spolupráce;
- h) podpora lidských práv a humanitárního práva;
- i) rozvojová pomoc;
- j) podpora krajanů v zahraničí.²¹

V prvně zmíněném oddíle se nachází jediná zmínka o visehrádské spolupráci a to ve znění: „Velký význam vláda přikládá efektivně fungující visehrádské spolupráci.“²² Tato ač krátká zmínka o visehrádské spolupráci dokládá zájem vlády na daném tématu.

1.2 Koncepce české zahraniční politiky pro léta 2003–2006

V Koncepci zahraniční politiky ČR na léta 2003–2006²³ lze najít zmínku o visehrádské spolupráci v několika částech. Cíle české zahraniční politiky byly shrnuty do těchto prioritních oblastí, které jsou dále rozvedeny v dokumentu:

- a) úspěšné začlenění ČR do EU a naplňování plnohodnotného členství;

²⁰ „Programové prohlášení vlády“, 27–32.

²¹ Ibid., 27–29.

²² Ibid., 28.

²³ „Koncepce české zahraniční politiky pro léta 2003–2006“, schváleno vládou ČR 3.3.2003, archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky.

- b) aktivní působení v NATO;
- c) boj proti terorismu;
- d) rozvíjení dobrých vztahů se sousedními státy a posilování regionální spolupráce;
- e) rozvíjení vztahů s dalšími zeměmi a mezinárodními organizacemi na dvoustranném i mnohostranném základě, se zvláštním zaměřením na ekonomickou dimenzi zahraniční politiky;
- f) cílená prezentace ČR v zahraničí.²⁴

Samotné visegrádské spolupráci je následně věnována část v oddílu „Bilaterální a regionální spolupráce v euroatlantickém prostoru“. V této části je deklarována smysluplnost další existence V4 i po vstupu jejích členů do EU. Jako priority české zahraniční politiky v této oblasti jmenuje rozvoj občanské dimenze a rozvoj příhraniční spolupráce. Dále je zmíněn rozvoj spolupráce s dalšími regionálními uskupeními a zeměmi. Jako potenciální partneři jsou konkrétně jmenováni Benelux a Severská rada.²⁵

Visegrádská spolupráce je dále zmíněna v části věnované roli sousedních zemí v české zahraniční spolupráci. V případě Maďarska je visegrádská spolupráce jmenována jako důležitá platforma pro rozvoj vzájemných vztahů.²⁶

1.3 Stěžejní priority zahraniční politiky ČR v roce 2004

V roce 2004 byl vydán dokument „Stěžejní priority zahraniční politiky ČR v roce 2004“. Tento dokument vznikl na základě cíle koncepce na rok 2003–2006, která vyžadovala, aby se podobné, specifitěji psané dokumenty vydávaly ročně. Jelikož samotný dokument vychází z již výše popsané koncepce, tak jsou jeho struktura i jeho hlavní tematické osy totožné s těmi v koncepci. Rozdíl je pouze v tom, že jsou cíle více specifikovány. Proto se zaměříme jmenovitě na oblasti, u kterých bylo možné zjistit spojitost s působením ČR ve V4.

V oblasti visegrádské spolupráce jsou to pak tato témata:

- a) schengenský prostor (Je mu přikládána velmi důležitá role i do takové míry, že se objevuje v úvodním bodě dokumentu k oblasti visegrádské spolupráce, což zdůrazňuje jeho důležitost. V souvislosti s tématem schengenského prostoru se zmiňuje také téma infrastruktury.);

²⁴ „Koncepce české zahraniční politiky pro léta 2003-2006“, 4–5.

²⁵ Ibid., 9–12.

²⁶ Ibid., 10.

- b) vytvoření nového směrodatného dokumentu visegradské spolupráce;
- c) změna pravidel fungování MVF, které by reflektovalo vstup států V4 do EU;
- d) rozvoj formátu V4 +. Jako dvě země, na které by se měl formát V4 +, jsou zmíněny Slovinsko a Rakousko.²⁷

V oblasti spolupráce se sousedními zeměmi, jsou také patrné rozdíly oproti koncepci, především se pak jedná o oblast vztahů s Polskem. V jeho případě je přímo visegradská spolupráce zmíněna, jakožto možný nástroj vzájemné kooperace.²⁸

1.4 Program předsednictví České republiky v letech 2003–2004

Program předsednictví určoval jak priority předsednictví, tak i konkrétní akce samotného předsednictví, jejichž prostřednictvím mělo být dosaženo těchto priorit. Uvedený dokument byl směrodatný pro řízení celého předsednictví.²⁹

Hlavní cíle českého předsednictví byly tyto:

- a) definování nových priorit a obecně směřování V4 po vstupu jejich členských zemí do EU (v souvislosti s tím vytvoření dokumentu, který by nahradil deklaraci z roku 1991);
- b) obecně deklarovaná snaha realizovat visegradskou spolupráci na úrovni ministerstev a na občanské úrovni;
- c) spolupráce ve snaze se integrovat do schengenského prostoru;
- d) posilování mezikulturních vazeb a mezilidských vazeb mezi členskými státy (především na základě přeshraniční spolupráce a činnosti MVF);
- e) konzultace charakteru visegradské spolupráce s dalšími regionálními uskupeními (Benelux, Severská rada).³⁰

1.5 Srovnání dokumentů

V případě programového prohlášení vlády byla v krátkosti zmíněna důležitost visegradské spolupráce. I pouhá zmínka o spolupráci v takto obecném dokumentu je

²⁷ „Stěžejní priority zahraniční politiky ČR v roce 2004“, 3–4 a 8–9.

²⁸ Ibid., 8.

²⁹ „Programme of the Czech Republic's V4 Presidency (July 2003 - June 2004)“, Official Website of the Visegrad group, <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2003-2004-czech-110412> (staženo 15. 4. 2014).

³⁰ Ibid.

zásadní a vyjadřuje důležitost visegrádské spolupráce v české zahraniční politice. Další cíle předsednictví se dále rozvedly a promítly do koncepce české zahraniční politiky. Z toho důvodu přejdeme přímo k tomuto dokumentu.³¹

Oblastí, u kterých byla v koncepci přímo jmenována visegrádská spolupráce jako činitel, bylo minimum. Jednalo se především o oblast regionální spolupráce, kde musela být visegrádská spolupráce ze své podstaty zmíněna. Zároveň byly na úrovni koncepce jmenovány cíle, z nichž například právě spolupráce s regionálními organizacemi zastávala sice na úrovni předsednictví jednu z priorit. Rozhodně ji ale nebylo věnováno tolik prostoru jako prioritám dalším, které se ale na úrovni koncepce nezmiňují.³²

Na úrovni dokumentu priorit je pro rok 2004 je stanoven jejich větší počet, jež se objevují taktéž v programu předsednictví. Je ale nutné zmínit, že dokument věnovaný zahraničněpolitickým prioritám v roce 2004 vznikl už v období, kdy probíhalo předsednictví ČR. To znamená, že byl s nejvyšší pravděpodobností při vytváření dokumentu priorit zohledněn již existující program českého předsednictví. Zároveň také mohl být zohledněn nejen tento samotný dokument, ale i faktický vývoj předsednictví.

V případě dokumentu o prioritách české zahraniční politiky pro rok 2004 je nutné zmínit především téma schengenského prostoru, které se na úrovni programu také vyskytlo. Neobjevilo se ale v textu samotné koncepce, respektive se neobjevilo v textu koncepce v souvislosti s visegrádskou spoluprací. Téma schengenského prostoru je možné dohledat v části „Česká republika a EU“ a bodu „Migrační a vízová politika“, kde je zmíněna nutnost se co nejrychleji začlenit do schengenského prostoru. Toto je příklad vícero cílů a následně aktivit, které jsou zahrnuty v programu předsednictví, ale které nejsou jasně zmíněné v koncepci, nebo nejsou dány do souvislosti s visegrádskou spoluprací. Jmenovitě se jedná především o oddíly „Evropské unie a Česká republika“, „Bilaterální a regionální spolupráce v euroatlantickém prostoru“ a další.³³

Důležité v tomto zjištění je, že se témata spojená s EU silně promítají do agendy předsednictví ČR. To prokazuje samotný program předsednictví a stejně tak i zařazení tématu schengenského prostoru v oblasti visegrádské spolupráce do dokumentu priorit české zahraniční politiky v roce 2004.

³¹ „Programové prohlášení vlády“, 28.

³² „Koncepce české zahraniční politiky pro léta 2003-2006“, 9–12.

³³ „Stěžejní priority zahraniční politiky ČR v roce 2004“, 3–4 a 8–9.

Naprostu pak chybí zmínka v koncepci o jediné instituci visegrádské spolupráce – MVF který je ale jmenován v prioritách na rok 2004. Toto je přinejmenším zajímavé, když si uvědomíme, že MVF je jedinou institucí V4, čímž se zásadně liší od dalších oblastí v rámci visegrádské spolupráce a jeho činnost má specifický charakter. Z tohoto důvodu by bylo příhodné se jím zabývat.³⁴

Lze tedy konstatovat, že program má návaznost na koncepci české zahraniční politiky, respektive na programové prohlášení vlády. V konečném důsledku některé priority a samotná činnost má přesah do dalších oblastí české zahraniční politiky, nikoli pouze do témat, která lze vyloženě brát jako témata visegrádské spolupráce.

1.6 Hodnocení předsednictví

V rámci roku 2003 začalo postupné naplňování stanovených priorit předsednictví ČR. Především je pozitivně hodnocena spolupráce členských zemí, která přispěla k úspěšnému završení přístupových jednání do EU.³⁵

Úspěšně se podařilo naplnit bezesporu nejdůležitější prioritu danou předsednictvím – vytvoření dvou nových směrodatných dokumentů V4. První z nich „Declaration of Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on cooperation of the Visegrad Group countries after their accession to the European Union”³⁶, který reflektuje situaci členských zemí po vstupu do EU. Druhý dokument „Guidelines on Future of Visegrad Cooperation”³⁷, který ve stručnosti definuje oblasti visegrádské spolupráce a její nástroje.³⁸

Pozitivně je hodnoceno naplňování další z priorit, a to meziřesortní spolupráce z důvodu prohlubování dosavadních vazeb a kooperace. Dalším důvodem je také navázání nové spolupráce v oblastech cestovního ruchu, dopravy, energetiky, informatiky,

³⁴ „Stěžejní priority zahraniční politiky ČR v roce 2004“, 3–4 a 8–9.

³⁵ „Zpráva o české zahraniční politice za rok 2003“, Oficiální stránka Ministerstva zahraničních věcí České republiky https://www.mzv.cz/file/15896/Zprava_2003.doc (staženo 15. 4. 2014), 37.

³⁶ „Visegrad Declaration 2004 – Declaration of Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on cooperation of the Visegrad Group countries after their accession to the European Union“.

³⁷ „Guidelines on the Future Areas of Visegrad Cooperation“, Official Website of the Visegrad Fund, <http://www.visegradgroup.eu/cooperation/guidelines-on-the-future-110412> (staženo 15. 4. 2014).

³⁸ „Zpráva o české zahraniční politice za rok 2003“, 38–39.

zdravotnictví a zemědělství.³⁹ Mezirezortní spolupráce je kladně hodnocena i v roce 2004, kdy je v ní úspěšně pokračováno až do ukončení českého předsednictví.⁴⁰

V případě prioritní oblasti schengenské spolupráce je mírně překvapující, že je jako taková komentovaná v závěrečné zprávě předsednictví, ale v souvislosti s visegrádskou spoluprací není nijak komentována. V případě závěrečné zprávy je možné nalézt komentář, že schengenské spolupráci byla přikládána velká důležitost a že v souvislosti s tím byly vytvořeny dvě pracovní skupiny. Zmíněné pracovní skupiny potřebují logicky čas k dodání výsledků. K činnosti v této oblasti ale došlo, je tady možné brát tuto oblast taktéž za do jisté míry splněnou.⁴¹

Další naplněným cílem, který lze považovat za součást prioritní oblasti předsednictví, bylo spuštění stipendijního programu v dikci MVF. Program slouží vysokoškolským studentům jak z členských zemí, tak nově ze zemí mimo V4.⁴²

Prioritou, kterou se podařilo naplnit, je vytvoření vazby mezi V4 a Severskou radou a Beneluxem. Během diskusí, které proběhly během setkání reprezentantů jednotlivých organizací, byly probírány především možnosti regionální spolupráce v rámci EU.⁴³

Na základě dostupných materiálů lze konstatovat, že ve všech prioritních oblastech byla učiněna taková opatření, která byla zásadní a vedla k okamžitému efektu nebo mají dlouhodobý charakter a je potřeba je dále rozvíjet.

1.7 Shrnutí

Z hlediska výzkumné otázky lze konstatovat, že v oblasti visegrádské spolupráce nelze v tomto případě mluvit o politickém nezájmu, jelikož je zmiňována v dokumentech na všech odpovídajících úrovních a pronikla tedy do všech pater české zahraniční politiky. Lze však zpochybnit schopnost definování priorit, což může spolu s velmi obecným charakterem zmínek o visegrádské spolupráci naznačovat spíše to, že visegrádská spolupráce nebyla považována za klíčovou oblast české zahraniční politiky.

³⁹ „Zpráva o české zahraniční politice za rok 2003“, 37.

⁴⁰ „Zpráva o české zahraniční politice za rok 2004“, Oficiální stránka Ministerstva zahraničních věcí České republiky https://www.mzv.cz/file/415693/Zprava_2004.pdf (staženo 15. 4. 2014), 39.

⁴¹ „Report on Activities of the Czech Presidency of the Visegrad Group (2003-2004)“.

⁴² Ibid., 38.

⁴³ „Report on Activities of the Czech Presidency of the Visegrad Group (2003-2004)“, Official Website of the Visegrad Fund, <http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports/2003-2004-czech-110412> (staženo 15. 4. 2014).

Vzhledem k hledání spojitosti mezi prioritami na jednotlivých úrovních lze konstatovat, že samotná visegrádská spolupráce neměla jasně a komplexně definované priority ani tematické oblasti, které by se z koncepční úrovně přenesly na úroveň programu a byly dále rozpracovány. Právě dokument stěžejních priorit pro rok 2004 dokazuje, že priority byly v principu z velké části nezávisle určeny v rámci samotné tvorby programu předsednictví a následně přidány do uvedeného dokumentu.

S ohledem na výsledné realizování zamýšlených priorit lze konstatovat, že velká váha byla v důsledku dáována prioritám, které se pojily se vstupem ČR do EU, a to jmenovitě jednání o schengenském prostoru. V dalších oblastech bylo úspěšně dosaženo naplnění priorit, především pak v definování nových směrodatných dokumentů a rozvoje spolupráce s dalšími regionálními celky. Lze říci, že i v oblasti rozvoje občanského aspektu spolupráce bylo dosaženo úspěchu vzhledem ke spuštění stipendijního programu v rámci MVF.

Je možné říci, že o visegrádskou spolupráci byl z politického hlediska projevený zájem a samotné předsednictví bylo úspěšné v naplnění svých priorit. Problematická byla především vazba mezi jednotlivými úrovněmi definování priorit, kde byla spojitost pouze částečná.

2. České předsednictví ve Visegrádské skupině 2007–2008

Období předsednictví spadá do doby, kdy ČR vedla druhá vláda Mirka Topolánka. Tato vláda a ani vlády před ní nebyly schopné vytvořit novou koncepci české zahraniční politiky, která by navázala na koncepci pro léta 2003–2006. Z důvodu absence tohoto strategického koncepčního dokumentu je možné hledat cíle české zahraniční politiky pouze v programovém prohlášení vlády Mirka Topolánka.⁴⁴

V červenci 2007 převzala ČR po Slovensku předsednictví ve V4. Finální podoba programu reflektovala blížící se předsednictví ČR v Evropské radě v roce 2009. Obecně se předsednictví zaměřovalo na zefektivnění spolupráce visegrádských zemí ve spojitosti s EU.⁴⁵

⁴⁴ „Programové prohlášení vlády“, Oficiální stránka Úřadu vlády České Republiky http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/mirek-topolaneck-2/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf (staženo 15. 4. 2014).

⁴⁵ Michal Kořan, „Politický kontext a tvorba české zahraniční politiky v roce 2007“, in *Česká zahraniční politika v roce 2007*, Michal Kořan et al. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů 2008), 15.

Pro účely této práce je porovnán jediný relevantní klíčový koncepční dokument – programované prohlášení vlády a program předsednictví ČR.⁴⁶

Následně je předloženo kritické hodnocení agendy předsednictví a samotného výkonu předsednictví. Zdroji jsou zprávy o české zahraniční politice, závěrečná zpráva předsednictví a samotné kritické zhodnocení poskytne sekundární literatura.

2.1 Programové prohlášení druhé vlády Mirka Topolánka

V případě programového prohlášení vlády Mirka Topolánka je zahraničně politickým tématům věnována výhradně část s názvem „Evropská unie, mezinárodní spolupráce a bezpečnost“, což do značné míry předznamenává, že bude EU v této části dominovat.⁴⁷

Jednotlivými prioritami (relevantními ze zahraničněpolitického hlediska) jsou:

- a) příprava a výkon českého předsednictví v Evropské radě v roce 2009 a s tím související organizační a procesní změny;
- b) využívání evropských fondů v letech 2007–2013 (s ohledem na jejich využití i v oblasti kultury);
- c) podpora transatlantické vazby v oblasti bezpečnosti a zároveň podpora posílení vlastních kapacit EU v oblasti bezpečnosti;
- d) vybudování funkčního modelu ekonomické diplomacie a jeho další optimalizace;
- e) liberalizace světového obchodu;
- f) boj proti terorismu;
- g) podpora demokratizace a lidských práv ve světě.⁴⁸

Přímo visegrádská spolupráce není jako nástroj české zahraniční politiky v dokumentu v žádné části jmenovitě zmíněna.⁴⁹

⁴⁶ „Czech Presidency of the Visegrad Group (June 2007 - June 2008)“, Official Website of the Visegrad group, <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2007-2008-czech-110412> (staženo 15. 4. 2014).

⁴⁷ „Programové prohlášení vlády“, 15–18.

⁴⁸ Ibid., 15–18.

⁴⁹ Ibid., 1–21.

2.2 Program předsednictví České republiky v letech 2007–2008

Prioritami předsednictví ČR ve V4 byly:

- a) další rozvoj regionální spolupráce mezi členskými zeměmi V4;
- b) zvýšení transparentnosti a stabilizace mechanismu vzájemné spolupráce mezi členskými zeměmi V4;
- c) lepší spolupráce visegrádských zemí v rámci EU;
- d) přiblížení EU obyvatelům zemí V4;
- e) podpora a další rozvoj konceptu V4+;
- f) podpora spolupráce sousedících regionů v oblasti zemí V4;
- g) podpora demokratických hodnot a lidských práv na globální úrovni;
- h) rozvoj komunikační a informační strategie V4;
- i) spolupráce s občanskými iniciativami v členských zemích a jejich podpora skrze činnost MVF;
- j) hlubší spolupráce v resortních oblastech spolupráce (zahraniční politika, vnitřní bezpečnost, doprava, kultura, průmysl a obchod, životní prostředí, vzdělávání, mládež a sport, finančnictví, práce a sociální věci, regionální politika, turismus, zemědělství a obrana).⁵⁰

Program předsednictví pro léta 2007–2008 je oproti programu pro roky 2003–2004 obsáhlejší a zároveň nevyjmenovává specificky jednotlivé akce předsednictví, naopak jsou jednotlivé oblasti zájmu definovány poměrně obecně. Tímto získává dokument komplexní charakter, ale postrádá informace o možnostech, jak lze konkrétních cílů dosáhnout.⁵¹

2.3 Srovnání dokumentů

Vzhledem k obecné formulaci priorit programového prohlášení vlády je pochopitelné, že konkrétně visegrádská spolupráce nebyla přímo zmíněna jakožto nástroj české zahraniční politiky. Zároveň z toho lze usuzovat, že vlastní spolupráce visegrádských zemí a výkon českého předsednictví nebyly vládou považovány za zásadní zahraničně-politické téma. Je však možné se zaměřit na prioritní osy obou dokumentů a zjistit, do

⁵⁰ „Czech Presidency of the Visegrad Group (June 2007 - June 2008)“.

⁵¹ Ibid.

jaké míry korespondovaly cíle českého předsednictví se zahraničněpolitickými prioritami vlády.

Stěžejní oblastí, kde zajisté k prolnutí cílů vlády a programu předsednictví došlo, jsou tematické oblasti spojené s EU. Z obou dokumentů vyplývá, že se jednalo o dominantní téma pro ČR a že byla mu do značné míry přizpůsobena agenda, jak z pohledu obecně české zahraniční politiky, tak i českého předsednictví ve V4. Samotný obsah na obou úrovních je taktéž obdobný, s logickým rozdílem že na úrovni programu je vše specifitěji určeno. V případě českého předsednictví se jednalo především o témata: nový institucionální rámec EU, další rozšíření EU (prioritně v oblasti východní a jihovýchodní Evropy) a vstup do schengenského prostoru. Evropskou dimenzi lze nalézt takřka ve všech oblastech spolupráce visegrádkých zemí. Většinou je cílem vytváření společných pozic.⁵²

V případě dalších konkrétních priorit předsednictví, jako například dalšího rozvoje formátu V4+, nelze nalézt návaznost na cíle vládního prohlášení.⁵³ V tomto ohledu je možné říci, že v prioritách, které jsou definovány přímo visegrádkou spoluprací není možné hledat souvislost s cíli vlády.⁵⁴

Téma propagace demokratických hodnot a propagace lidských práv koresponduje přímo s cílem, který je zmíněn na úrovni programového prohlášení vlády. Svým charakterem se na obou úrovních spíše jedná o obecné prohlášení, které má potvrdit, že se k tomuto tématu ČR a V4 hlásí.⁵⁵

Témata spojená s EU jsou stejná a agenda předsednictví v rámci možností navazuje na programové cíle vlády. V dalších oblastech, které se týkají přímo samotné visegrádké spolupráce, není takřka možné souvislost najít. U obecně definovaných priorit a témat, která jsou nezřídka spíše projevem definice hodnot (propagace lidských práv a demokratizace) nežli konkrétních cílů, můžeme nalézt návaznost. Z tohoto lze usoudit, že agenda českého předsednictví koresponduje s cíli české vlády, ale jako samostatné téma je předsednictví opomíjeno a není mu věnována pozornost.

⁵² „Czech Presidency of the Visegrad Group (June 2007 - June 2008)“.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ „Programové prohlášení vlády“, 15–18.

⁵⁵ „Czech Presidency of the Visegrad Group (June 2007 - June 2008)“.

2.4 Hodnocení předsednictví

V případě první priority – zvýšení transparentnosti a stabilizace mechanismu vzájemné spolupráce se jedná o cíl poměrně obecný a nebyly k němu definovány konkrétní cíle. V tomto bodě nedošlo k zásadnímu posunu v porovnání s dalšími předsednictvími (uváděno je především maďarské předsednictví v letech 2009–2010). Podařilo se vytvářet podmínky, za kterých se jednotlivá jednání na vysoké úrovni začala zabývat konkrétními tématy. Nejednalo se o změnu v rámci celkové systematizace jednání – k tomu nedošlo.⁵⁶

Obdobný problém, který se dotýkal první priority, se vztahoval i na další rozvoj komunikačních schopností V4 a public relations obecně. Kromě samotné činnosti V4 nebyly učiněny žádné významnější kroky v této oblasti, aby docházelo k intenzivnější a efektivnější propagaci celého uskupení. Nutno podotknout, že se jedná o dlouhodobý problém a slabou oblast činnosti skupiny.⁵⁷

Priorita budování společných pozic v kontextu fungování EU byla reflektována v případě českého předsednictví i z důvodu blížícího se českého předsednictví v Evropské radě v roce 2009. V tomto ohledu po velkém počtu jednání a snaze o kooperaci vyplynulo, že nebude možné vytvořit závazný blok středoevropských, visegrádských států. V důsledku se staly výsledkem jednání konzultace, které měly vést ke sdílení pozic, aby nedošlo k vzájemnému překvapení tím, jakou pozici jednotlivé visegrádské země zastávají během jednání na evropské úrovni. Tato výsledná podoba spolupráce byla dána nejen samotnými pozicemi států, kde u mnohých témat nebyla možnost dosáhnout všestranně závazných rozhodnutí, ale i vnějšími důvody, jako bylo případné negativní vnímání této úzké a blokové spolupráce některými dalšími členskými státy EU.⁵⁸ Příkladem dílčího naplnění cílů spolupráce budiž vzájemná podpora visegrádských zemí při kandidaturách do funkcí v rámci evropských struktur nebo zájem o pořádání kulturních akcí mezinárodního významu. Konkrétně v případě ČR se jednalo o získání sídla družicového a navigačního systému Galileo. V případě Polska se jednalo o podporu nominace na EXPO 2012. Pro Maďarsko bylo zásadní získání Evropského institutu inovací a technologií. Slovensko očekávalo podporu při kandidatuře na získání Evropského institutu pro rovnost žen a mužů.⁵⁹ V tomto ohledu nebylo mezi partnery dosaženo dohody

⁵⁶ Kořan, „The Visegrad Group in the Czech Foreign Policy in 2007–2009“, 117–120.

⁵⁷ Ibid., 117.

⁵⁸ Ibid., 106.

⁵⁹ „Activities of the Czech Presidency of the Visegrad Group (June 2007 - June 2008)“.

ohledně všech forem podpor. Výsledkem byla podpora české kandidatury a shoda, že příští kandidatury budou vždy předjednány v rámci V4.⁶⁰

V případě snahy přibližovat EU občanům jednotlivých členských států lze konstatovat, že v tomto ohledu nedošlo k výraznějším konkrétním krokům. Opět se v tomto případě jednalo o velmi obecný cíl s ve výsledku spíše deklaratorní hodnotou. K samotnému přibližování činnosti V4 občanům docházelo především pomocí již nastavených nástrojů, především pak činnosti MVF.⁶¹

Velmi pozitivně je hodnoceno rozvíjení spolupráce v oblasti konceptu V4+, který zaznamenal rozvoj jak ve vertikální, tak také v horizontální rovině. Došlo k rozvoji spolupráce mezi V4 a uskupením B3 (Estonsko, Lotyšsko a Litva), v konečném důsledku se tato spolupráce jevila jako nejintenzivnější v porovnání s dalšími formáty V4+. Pozitivní hodnocení vychází nejen ze samotného formálního kritéria velkého počtu společných setkání a konzultací, ale také z faktu, že V4 a baltské státy sdílejí zájem na velké části jak obecně formulovaných priorit, tak již zmíněných prakticky orientovaných cílů.⁶² Jmenovitě se jedná o oblast východní politiky EU a jednání o vízovém režimu s USA (a Kanadou). K tomuto tématu byly taktéž organizovány koordinační schůzky v rámci tzv. Aliance pro vízovou rovnost.⁶³

Dalšími rozvíjenými formáty V4+ byly V4+ a Japonsko, kde se v konečném důsledku jednalo především o spolupráci v oblasti turismu.⁶⁴ Další formát tradičně probíhal se Slovinskem a Rakouskem. Ten byl využit například v oblasti působení V4 v balkánském regionu, který deklarovalo jako důležitý jak české, tak také polské předsednictví.⁶⁵ K dalšímu rozvoji spolupráce ve formátu V4+ došlo i se zeměmi jako Bělorusko, Ukrajina, Rusko a státy Beneluxu.⁶⁶

Zásadní se pro předsednictví stala otázka východní politiky EU v rámci priority spolupráce v oblastech sousedících s V4. Zde bylo vyvinuto značné úsilí. V jeho průběhu se zde však střetly dva přístupy – polský a český. ČR chtěla prosadit na evropské

⁶⁰ „Zpráva o české zahraniční politice za rok 2008“, 107.

⁶¹ Kořan, „Visegrádská spolupráce, Rakousko, Polsko a Slovensko v české zahraniční politice“, in *Česká zahraniční politika v roce 2008*, Michal Kořan et al. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů 2008), 103.

⁶² Ibid., 109.

⁶³ „Zpráva o české zahraniční politice za rok 2007“, Oficiální stránka Ministerstva zahraničních věcí České republiky https://www.mzv.cz/public/eb/43/a3/72910_14945_Zprava2007_cesky_verze_k_22_8_2008.pdf (staženo 15. 4. 2014), 70.

⁶⁴ Kořan, „Visegrádská spolupráce, Rakousko, Polsko a Slovensko v české zahraniční politice“, 106.

⁶⁵ Ibid., 105.

⁶⁶ „Zpráva o české zahraniční politice za rok 2008“, Oficiální stránka Ministerstva zahraničních věcí České republiky https://www.mzv.cz/file/391676/Zprava_o_zahranicni_politice_CR_2008.pdf (staženo 15. 4. 2014), 76.

úrovni přístup multilaterální, postavený na konkrétních projektech, kdežto Polsko se snažilo prosadit více institucionalizovaný přístup. Kritika v tomto směru byla především vedena proti přílišné zaměřenosti tohoto institucionalizovaného přístupu vůči Ukrajině, když ČR prosazovala přístup spíše flexibilní a otevřený vícero státům. Pozitivní roli v tomto případě hrál opět formát V4 + B3, doplněný zejména o Švédsko a Německo, který poskytnul prostor pro konzultace a dojednávání společného postoje následně prezentovaného na evropské úrovni.⁶⁷ V oblasti spolupráce se sousedícími regiony hrálo roli i působení V4 v oblasti západního Balkánu, který již v tomto období lze považovat za tradiční oblast působení skupiny. Během českého předsednictví došlo v této oblasti k utlumení zájmu a většina aktivity se skládala z obecných politických projevů podpory a technické spolupráce na pracovní úrovni.⁶⁸

V okruhu priority podpory lidských práv a demokratizace lze opět obtížně posoudit reálný výsledek, neboť se opětovně jednalo o velmi obecný cíl bez konkretizované agendy. Lze říci, že díky využívání formátu V4+ a působení Mezinárodního visegrádského fondu docházelo minimálně v evropském prostoru k naplňování kýženého cíle. Toto však nelze říci o úrovni globální.

Svojí činností velmi důležitý MVF hrál výraznou roli především v oblasti propagace a vytváření obecného povědomí o visegrádské spolupráci. V rámci své činnosti úspěšně kombinoval najednou několik programových priorit. Velmi úspěšným segmentem činnosti fondu byla konkrétně stipendia pro zahraniční studenty, která se v roce 2007–2008 rozšířila i na oblast západního Balkánu.⁶⁹ Dále se pak stipendijní program rozšířil i na území Kavkazu, konkrétně do Arménie, Gruzie a Ázerbájdžánu. Zároveň došlo k rozšíření dalších aktivit fondu ve vzdělávání v podobě garantování a financování studií, které se věnují visegrádské spolupráci respektive visegrádským zemím.⁷⁰ Rozšířením svých aktivit se právě v oblasti stipendií stal fond jedním z největších poskytovatelů stipendií na Ukrajině.⁷¹

Negativně jsou hodnoceny výsledky jednání o energetické bezpečnosti a pravděpodobně z tohoto důvodu nebyly uvedeny v hodnotící zprávě předsednictví.⁷² Nejenže nedošlo ke konsenzu u dílčích témat, ale ani nebyla plně realizována naplánovaná konzultační setkání, která byla přímo navržena v rámci setkání příslušných ministrů.

⁶⁷ Kořan, „Visegrádská spolupráce, Rakousko, Polsko a Slovensko v české zahraniční politice“, 103–104.

⁶⁸ Kořan, „The Visegrad Group in the Czech Foreign Policy in 2007–2009“, 120.

⁶⁹ Ibid., 109.

⁷⁰ „Zpráva o české zahraniční politice za rok 2008“, 76.

⁷¹ „Zpráva o české zahraniční politice za rok 2007“, 71.

⁷² „Activities of the Czech Presidency of the Visegrad Group (June 2007 - June 2008)“.

V oblasti energetiky je zásadním problémem fakt, že během předsednictví neprokázaly státy V4 schopnost najít v této oblasti stejnou pozici.⁷³

Spolupráce v jednotlivých resortních tématech probíhala na meziresortní úrovni především v oblastech kultury, obrany, financí, zemědělství, životního prostředí, dopravy, zdravotnictví, vzdělávání, obchodu a průmyslu, vnitra a turismu. V tomto ohledu především zaujme aktivita v případě obrany.⁷⁴ Za již tradiční oblast visegrádské spolupráce lze považovat právě obranu. Zde je úspěšnost kooperace proměnlivá a lze ji hodnotit spíše ve vztahu k jednotlivým iniciativám nežli k oblasti jako takové. Na ministerké úrovni se probíralo téma společného vyzbrojování a snižování nákladů na zbrojení. Toto téma bylo následně po intenzivních jednáních odsunuto. Jednání však přinesla i další výsledky jako společnou deklaraci o územní integritě Gruzie nebo podporu přibližování Ukrajiny euroatlantickému prostoru.⁷⁵

Lze konstatovat, že předsednictví ČR nebylo příliš úspěšné v naplňování svých priorit, což lze zdůvodnit obecností jednotlivých cílů bez bližšího definování konkrétních dílčích cílů a nástrojů k jejich dosažení. Samotný výkon předsednictví pak lze hodnotit spíše pozitivně, jelikož ve všech tradičních oblastech spolupráce byla přinejmenším z jeho strany vyvíjena aktivita k dosažení shody a cílů v rámci skupiny.⁷⁶

2.5 Shrnutí

V případě období českého předsednictví ve V4 v letech 2007–2008 lze mluvit o politickém nezájmu z české strany nejen na samotné visegrádské spolupráci, ale i o poměrně silném nezájmu vlády o zahraniční politiku jako takovou. V prohlášení není zmíněna v žádném ohledu visegrádská spolupráce, natož samotné předsednictví. Zároveň absence jakéhokoliv dalšího koncepčního dokumentu, který by umožnil rozpracovat jednotlivé oblasti české zahraniční politiky, dokazuje politický nezájem a s tím spojenou neschopnost takovýto koncept vypracovat.

⁷³ Kořan, „Visegrádská spolupráce, Rakousko, Polsko a Slovensko v české zahraniční politice“, 103–106.

⁷⁴ „Activities of the Czech Presidency of the Visegrad Group (June 2007 - June 2008)“, Official Website of the Visegrad Fund, <http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports/2007-2008-czech-110412> (staženo 15. 4. 2014).

⁷⁵ Kořan, „Visegrádská spolupráce, Rakousko, Polsko a Slovensko v české zahraniční politice“, 107–108.

⁷⁶ Kořan, „The Visegrad Group in the Czech Foreign Policy in 2007–2009“, 116–125.

Pokud jde o prolínání priorit vládního prohlášení a programu českého předsednictví, tak lze konstatovat, že k němu došlo. Prioritní témata samotné visegrádské spolupráce kopírovala téměř většinu priorit z předsednictví v letech 2003–2004.

Naopak obecné priority programového prohlášení byly z velké části převzaty samotným programem, ale jejich obecnost (např. podpora demokratických hodnot a lidských práv na globální úrovni) byly velmi vágně a obecně definovány bez bližšího popisu, jakými aktivitami budou takové priority naplňovány.

Právě v případě takto přejatých a obecně definovaných priorit došlo k selhání jejich naplnění a to i přes dílčí úspěšné aktivity, které v důsledku byly ale standardně spíše aktivitami spadajícími do visegrádské spolupráce.

V oblasti priorit předsednictví ve smyslu přímo visegrádské spolupráce lze nalézt několik oblastí, které se nepodařilo úspěšně naplnit. V celku lze ale výkon předsednictví v této oblasti hodnotit kladně.

V případě českého předsednictví lze mluvit o politickém nezájmu jak o samotnou visegrádskou spolupráci, tak i v širším měřítku o českou zahraniční politiku jako celku. Je možné nalézt spojitost mezi programovým prohlášením vlády a programem předsednictví v případě velmi obecných a univerzálně pojatých priorit. Naopak definování priorit visegrádské spolupráce se fakticky projevilo pouze v programu předsednictví.

Samotné předsednictví lze považovat pouze za částečně úspěšné, neboť zmíněné obecné cíle se nepodařilo naplnit na rozdíl o priorit přímo spjatých s visegrádskou spoluprací jako takovou.

3. České předsednictví ve Visegrádské skupině 2011–2012

V průběhu předsednictví ČR ve V4 v letech 2011 a 2012 byla u moci vláda Petra Nečase, která pro oblast zahraniční politiky vytvořila novou koncepci české zahraniční politiky, která se stala od roku 2011 směrodatným dokumentem.

Koncepce jako taková vychází z priorit daných v programovém prohlášení vlády a rozvádí v ní zmíněnou oblast zahraniční politiky. Směrodatnými koncepčními dokumenty, které tedy budou v této kapitole sledovány, jsou programové prohlášení vlády, koncepce zahraniční politiky a následně samotný program předsednictví.

Samotné předsednictví probíhalo v kontextu vrcholící finanční krize v EU, což dozajista silně ovlivnilo jeho charakter. Lze konstatovat, že v tomto období byla snaha především zvýšit konkurenceschopnost, inovativní potenciál a regionální soudržnost.⁷⁷

3.1 Programové prohlášení vlády Petra Nečase

V rámci programového prohlášení je oblasti zahraniční politiky věnovaná část „Zahraníční politika, Evropská unie, obrana“, která se následně dělí na jednotlivé příslušné oddíly – nutno podotknout, že je potřeba analyzovat priority ve všech částech a z toho důvodu bude zohledněn obsah jak části „zahraniční politika“, tak také „Evropská unie“ a „obrana“.

Prioritami zahraniční politiky byly:

- a) podpora lidských práv;
- b) spolupráce ve středoevropském prostoru;
- c) spolupráce v rámci NATO (jakožto základního pilíře bezpečnosti);
- d) spolupráce v rámci EU, především v oblastech energetiky, určování finanční perspektivy, zvyšování konkurenceschopnosti a celkově správě hospodářství;
- e) efektivní společná zahraniční a bezpečnostní politika EU (s důrazem na program Východní partnerství);
- f) podpora rozvojové pomoci;
- g) vytvoření nové koncepce české zahraniční politiky.

S ohledem na znění a definování jednotlivých cílů je důležité zmínit především bod středoevropské spolupráce – ač je oblasti přikládána velká důležitost, v dokumentu není zmíněn nástroj visegrádské spolupráce.⁷⁸

3.2 Koncepce české zahraniční politiky

Samotný dokument byl schválen v roce 2011 a jednalo se o první dokument takového komplexního charakteru po koncepci z roku 2003. Obecně už jenom samotný fakt, že podobný dokument vznikl, byl přijímán velmi pozitivně.

⁷⁷ Kořan, „Visegrádská spolupráce, Rakousko, Polsko a Slovensko v české zahraniční politice“, 108.

⁷⁸ „Programové prohlášení Vlády České republiky, 4. srpna 2010“, Oficiální stránky Vlády České republiky http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Programove_prohlaseni_vlady.pdf (staženo 15. 4. 2014), 12–15.

Základními cíli zahraniční politiky dle koncepce byly:

- a) posilování bezpečnosti ČR skrze včasnou identifikaci nebezpečí;
- b) prosazování českých hospodářských zájmů v zahraničí včetně energetiky;
- c) budování pozitivního obrazu ČR v zahraničí;
- d) posílení spolupráce se sousedními státy a v rámci regionu;
- e) vytváření konkurenceschopné, ekonomicky a politicky silné EU;
- f) udržování transatlantické vazby;
- g) podpora demokracie a lidských práv ve světě (především za pomoci transformačních a rozvojových nástrojů);
- h) podpora evropské integrace východní a jihovýchodní Evropy.⁷⁹

Visegrádská spolupráce jako taková je uvedena velmi stručně v rámci bodu „sousedé – regionální spolupráce“. Jako hlavní cíle jsou určeny spolupráce členských zemí na mezinárodní scéně, posilování vztahů na občanské úrovni a realizace konkrétních projektů.⁸⁰

Poslední zmínku o visegrádské spolupráci je možné najít v případě bodu věnovaném Maďarsku, kde se vyzdvihuje úspěšnost mimo jiné i platformy V4 ve formování vzájemných vztahů.⁸¹

3.3 Program předsednictví České republiky v letech 2011–2012

Za priority českého předsednictví lze podle programového dokumentu považovat:

- a) obecně evropskou agendu, která zahrnuje především vytváření stejných pozic a z toho vyplývajících akcí členských států, především pak v oblasti víceletého finančního rámce, společné evropské zahraniční služby a podpory vzájemných kandidatur v institucích;
- b) zdůrazněna je důležitost energetické bezpečnosti a energetiky jako takové;
- c) oblast Východního partnerství;
- d) oblast západního Balkánu;
- e) oblast jižního sousedství EU;

⁷⁹ „Koncepce zahraniční politiky České republiky“, Oficiální stránky Ministerstva zahraničních věcí České republiky https://www.mzv.cz/file/675937/koncepce_zahranicni_politiky_2011_cz.pdf (staženo 15. 4. 2014), 7.

⁸⁰ Ibid., 15.

⁸¹ Ibid., 16.

- f) posilování transatlantických vazeb;
- g) prohlubování a rozšiřování spolupráce v rámci formátu V4+;
- h) další činnost MVF se zaměřením na podporu vytváření sítě think-tanků;
- i) založení Platformy evropské paměti a svědomí vycházející z činnosti a iniciativy Ústavu pro studium totalitních režimů.⁸²

Oproti předchozím dvěma programům předsednictví je tento dokument mnohem obsáhlejší jak ve smyslu oblastí, kterým se věnuje, tak i ve smyslu identifikace určitých cílů a konkrétního jmenování nástrojů, kterými daných cílů hodlá dosáhnout.

Zároveň je v dokumentu patrné navázání visegrádské spolupráce na působení členských zemí v EU. Dílčí cíle v jednotlivých rezortních oblastech jsou nezdědka spojeny s evropskou úrovní - nelze najít žádnou oblast, která by neměla výrazný podíl evropské agendy.⁸³

3.4 Srovnání dokumentů

Ačkoliv v případě programového prohlášení vlády nelze kromě zmínky o středoevropské spolupráci nalézt žádné informace o V4, můžeme tento zájem o středoevropskou spolupráci najít rozvedený v koncepci zahraniční politiky.

Je nutné podotknout, že absence zmínky o visegrádské spolupráci, když se zmiňuje intenzivní spolupráce v rámci středoevropského prostoru, ukazuje spíše na neznalost nebo neuznávání nástroje visegrádské spolupráce ze strany českých politiků. Pokud by nebyl o tuto oblast obecně zájem, tak by jednoduše nebyla středoevropská spolupráce zmíněna a celkově akcentována.

Koncepce jako taková je kritizována za to, že jednotlivá témata české zahraniční politiky nejsou více specifikována a drží se spíše obecných formulací, konceptů a hodnot, což je následně překážkou k jasnému výkladu a implementaci jejího obsahu.⁸⁴

V tomto ohledu lze konstatovat, že na úrovni koncepce je věnováno samotné visegrádské spolupráci poměrně málo prostoru a nejsou zmiňovány žádné konkrétní cíle ve smyslu cílů krátkodobých. Klade jasný důraz na akceschopnost celého konceptu a

⁸² "Innovative Visegrad, Programme of the Czech Presidency of the Visegrad Group 2011–2012", Official Webpage of the Visegrad Group <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/innovative-visegrad> (staženo 15. 4. 2014).

⁸³ "Innovative Visegrad, Programme of the Czech Presidency of the Visegrad Group 2011–2012".

⁸⁴ Michal Kořan, „Politický kontext a tvorba zahraniční politiky v roce 2011“, in *Česká zahraniční politika v roce 2011*, eds. Michal Kořan a Ondřej Ditrych (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011), 15–17.

zaměření se na realizování konkrétních projektů a zároveň občanský aspekt této spolupráce.

Tento důraz lze na úrovni programu předsednictví nalézt v celém dokumentu. Je patrná snaha nalézat v již tradičních sektorálních oblastech konkrétní cíle a u těch definovat jasně instrumenty, které budou využity k jejich dosažení.

K zapojení občanské společnosti a činnosti V4 v této oblasti, lze říci, že k bližšímu specifikování konkrétních cílů a nástrojů nedochází. Jsou jmenovány například oblasti spolupráce na úrovni středních škol, ale vyloženě deklaratorním způsobem, bez bližšího určení nástrojů. Lze konstatovat, že nejdůležitějším nástrojem v této oblasti zůstal MVF a jeho programy. Ve věci MVF je možné najít pouze dále nerozváděnou instrukci k další pokračující činnosti a rozvíjení sítě think-tanků, které se budou věnovat tématu visegrádské spolupráce.

To samé platí v oblasti energetické bezpečnosti a vztahů s NATO. V prvně jmenované oblasti se jedná o jedno z dominantních témat českého předsednictví, proto lze pozorovat přímou návaznost na koncepci i částečně na programové prohlášení. NATO, jehož důležitá role je zmíněna jak v programovém prohlášení, tak také v koncepci, je bráno také jako téma visegrádské spolupráce.

Jednotlivé dokumenty různých úrovní na sebe do určité míry navazují. Problematické je vyčlenění visegrádské spolupráce jako vedlejšího nástroje, který podle svých možností a programu předsednictví má mnohem širší rozměr a který v konečném důsledku postihuje dokonce prioritní oblasti i na úrovni programového prohlášení jako například „Evropská unie“ a „bezpečnost“.

3.5 Hodnocení předsednictví

Ve všech dokumentech, jak v oficiálních hodnotících, tak v sekundární literatuře, lze nalézt hodnocení ve smyslu, že byl realizován velký počet aktivit, které byly konkrétně plánovány a v tom duchu realizovány. Tento velký počet aktivit se netýkal pouze jednoho tématu a jednoho sektoru, nýbrž zasáhl všechny oblasti i rezortní spolupráci. Zároveň ve vztahu k dlouhodobému charakteru V4 se jednalo o intenzifikaci spolupráce a zároveň o asertivnější prosazování vlastní pozice, jmenovitě vůči institucím, respektive členským státům EU.

První prioritou byla evropská agenda, konkrétně téma víceletého finančního rámce. Visegrádské země byly schopny na základě vzájemných konzultací formulovat svoji pozici, která zdůrazňovala především důležitost kohezní politiky jakožto nástroje pro boj s dopady ekonomické krize. Tento postoj byl tlumočen společnou deklarácí, která pak byla přednesena na evropské úrovni v Radě pro všeobecné záležitosti. Celý proces byl hodnocen jako mnohem lépe vedený a v konečném důsledku s lepším dopadem a výsledkem nežli v jednání o rozpočtovém rámci 2007–2013, které probíhalo v letech 2004–2006.⁸⁵

Ve smyslu evropské agendy prokázaly visegrádské země za českého předsednictví schopnost pružně reagovat na nastalé situace. Příkladem budiž společná deklarace ve věci švýcarského znovuzavedení limitů pro volný pohyb osob z vybraných členských států EU. Tato deklarace byla vnímána jako jasný signál společného postupu a zároveň využila velmi silnou odsuzující rétoriku.⁸⁶

V oblasti velmi důležitého tématu energetiky byla vedena jednání jako součást setkání nejvyšších představitelů visegrádských zemí. Z pohledu českého předsednictví byl pak kladen důraz na téma využívání energetického mixu, s čímž se mezi dalšími členskými státy podařilo najít souhlas. V dalších bodech, které lze považovat za dlouhodobá témata v této oblasti, docházelo k intenzivním jednáním. Obecně byla však patrná tendence k prosazování vnitro-regionálního pojetí energetické bezpečnosti.⁸⁷

Řešení oblasti Východního partnerství byl obecně věnován během českého předsednictví široký prostor. Z principu velká část agendy spočívala ve zdůrazňování důležitosti programu Východního partnerství a na evropské úrovni upozorňování na něj. Toto se českému předsednictví dařilo pomocí velkého počtu jednání na nejvyšší úrovni, kdy se jednání organizovaných V4 účastnili i zástupci Evropské komise a Vysoká představitelka EU pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku Catherine Ashton. Zároveň se členské státy postavily za liberalizaci vízového režimu, jakožto nástroje demokratizace a liberalizace daných zemí. Tyto kroky svědčí o tom, že české předsednictví razilo asertivní přístup a to především vůči EU.⁸⁸

S ohledem na roli Východního partnerství v agendě předsednictví je nutné zmínit, že byl spuštěn nový program „Visegrád 4 Eastern Partnership“ financovaný MVF,

⁸⁵ Michal Kořan, „Visegrádská skupina v české zahraniční politice“, in *Česká zahraniční politika v roce 2012*, eds. Michal Kořan a Ondřej Ditrych (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012), 109.

⁸⁶ Ibid., 109.

⁸⁷ Ibid., 114.

⁸⁸ Ibid., 110–111.

který měl svojí finanční pomocí umožnit rozšířit aktivity nevládních organizací právě v zemích Východního partnerství.⁸⁹

V oblasti západního Balkánu byl zájem V4 již dlouhodobý, české předsednictví se zasloužilo především o přenos ideje MVF jakožto nástroje regionální spolupráce i do tohoto regionu. Myšlenka obdobného fondu v regionu západního Balkánu si získala podporu místních států. Zároveň se vedla konzultační jednání, a to za přítomnosti dalších zemí jako Bulharska, Rumunska, Řecka a zástupců Evropské komise, týkající se integrace zemí tohoto regionu do EU.⁹⁰

Došlo k dalšímu rozvoji konceptu V4+ jak už v tradiční kombinaci s Japonskem nebo Beneluxem, tak i v nových formátech V4 + USA. Všechna jednání se týkala konkrétních akcí jako například v oblasti kultury nebo také například v oblasti projektové spolupráce pod hlavičkou MVF.⁹¹

Rozvíjení spolupráce V4 + USA lze také chápat jako naplnění jedné z priorit předsednictví – posilování transatlantické vazby.

V případě priority aktivity V4 v oblasti jižního sousedství EU, která je jasně napsána v programu předsednictví, není možné dohledat bližší reflexi, nebo zprávu o jakékoliv činnosti této oblasti jak z oficiálních zpráv o předsednictví, tak v sekundární literatuře. Nutno podotknout, že v programu žádné bližší cíle nebyly určeny a nebyly jmenovány konkrétní cíle – smysl byl v tomto ohledu spíše deklaratorní.⁹²

Prioritou českého předsednictví bylo spustit v rámci fungování MVF program pro think-tanky. Tento záměr se podařil realizovat v podobě programu Think Visegrad, který však již za samotného českého předsednictví nebyl realizován.⁹³ Program byl zahájen ještě v roce 2012 a zásluha na jeho existenci je dáována českému předsednictví.⁹⁴

Cíle ustanovení Platformy evropské paměti a svědomí byly úspěšně naplněny v roce 2011, kdy byla v Praze činnost této platformy zahájena.⁹⁵

⁸⁹ Kořan, „Visegrádská skupina v české zahraniční politice“, 111.

⁹⁰ Ibid., 111–112.

⁹¹ “Zpráva o českém předsednictví ve Visegrádské skupině, červenec 2011 – červen 2012“, Official Website of the Visegrad Fund, <http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports/zaverecna-zprava-v4-pres> (staženo 15. 4. 2014), 4–5.

⁹² “Innovative Visegrad, Programme of the Czech Presidency of the Visegrad Group 2011–2012“.

⁹³ Zpráva o českém předsednictví ve Visegrádské skupině, červenec 2011 – červen 2012“, 2.

⁹⁴ “About the think-tank platform“, Official Website of the Think Visegrad – V4 Think-Tank Platform, <http://visegradfund.org/think-tank/think-visegrad/> (staženo 15. 4. 2014).

⁹⁵ “Platforma evropské paměti a svědomí založena v Praze dne 14. října 2011“, Oficiální stránky Ústavu pro stadium totalitních režimů, <http://www.ustrcr.cz/cs/platforma-evropske-pameti-a-svedomi-zalozena-v-praze> (staženo 15. 4. 2014).

Bod ohledně spolupráce v oblasti obrany není uváděn mezi hlavními prioritami předsednictví, nicméně ve všech následných zprávách a sekundární literatuře (která vychází ze závěrečné zprávy o předsednictví) je uváděn jako hlavní oblast spolupráce a z toho důvodu je zařazen do hodnocení.

V oblasti bezpečnosti a obrany se konkrétním cílem stala příprava a konzultace pozic před konáním summitu NATO v Chicagu v květnu 2012.⁹⁶ Dále pak v květnu 2012 zástupci členských zemí podepsali v Terezíně komuniké, v kterém prohlásili, že projekt společné visegrádské battlegroup bude závazně realizován v roce 2016. Ve spojitosti s další spoluprací na této úrovni došlo k mnoha společným setkáním a prohlášením na nejvyšší úrovni, nicméně žádné další konkrétní akce nebyly dojednány.⁹⁷

Z hlediska naplňování dalších, již resortních priorit, se především dařilo naplňovat cíle v oblasti zemědělství, kultury, životního prostředí a zdravotnictví.⁹⁸

Lze konstatovat, že českému předsednictví se z valné většiny povedlo naplnit své priority. Převážně to bylo v případech, kdy se jednalo o konkrétně dané cíle.

3.6 Shrnutí

V období českého V případě období českého předsednictví 2011–2012 lze otevřeně mluvit o politickém nezájmu s ohledem na fakt, že v samotném programovém prohlášení se mluví o středoevropské spolupráci a nikoliv už o visegrádské spolupráci, což dokazuje buď neznalost fenoménu visegrádské spolupráce, nebo nezájem o jeho existenci, potažmo fungování. Fakt, že se hovoří o středoevropském prostoru a není nikterak zmíněna visegrádská spolupráce, dokazuje politický nezájem o tento komplexní instrument.

Obecně definované priority české zahraniční politiky z koncepčních dokumentů lze nalézt i na úrovni programu předsednictví. Zároveň taková témata nejsou na úrovni programu specifikována. Jejich obecný charakter je o to více patrný tím, že témata visegrádské spolupráce jako taková měla jasné obrysy a bylo jich snadněji dosaženo. Prolnutí agendy lze nalézt pouze na úrovni koncepce ve velmi obecných definicích, které jsou takřka všeobjímající a nicneříkající.

⁹⁶ Michal Kořan, „Státy visegrádské skupiny a Rakousko v české zahraniční politice“, in *Česká zahraniční politika v roce 2011*, eds. Michal Kořan a Ondřej Ditrych (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011), 140, 141.

⁹⁷ Kořan, „Visegrádská skupina v české zahraniční politice“, 113.

⁹⁸ *Ibid.*, 114.

S ohledem na visegrádkou spolupráci, potažmo české předsednictví ve V4, dokládá obsah koncepčních dokumentů politický nezájem o tento nástroj české zahraniční politiky. Jednotlivé obecné priority české zahraniční politiky a zároveň velmi obecně definované priority visegrádké spolupráce jsou patrné v samotném programu předsednictví. Jedná se však o velmi obecně definované cíle. Program jako takový se nicméně z velké části podařilo naplnit díky efektivitě byrokratických struktur a státní správy.

Závěr

V rámci této práce bylo cílem odpovědět na výzkumnou otázku, jakým způsobem reflektují priority předsednictví ČR ve V4 obecné cíle české zahraniční politiky a zároveň, jestli jsou stanovené priority v průběhu předsednictví naplňovány a jestli je v tomto směru pozorovatelná dlouhodobá tendence politického zájmu, respektive nezájmu.

Otázka odkazuje na fenomén politického nezájmu o českou zahraniční politiku, kterému se věnují někteří autoři v odborné literatuře. Cílem bylo zjistit, jestli právě o tomto politickém nezájmu je možné mluvit i v dílčím zahraničněpolitickém tématu jako je visegrádká spolupráce. Politický nezájem se v tomto případě hledal v jednotlivých koncepčních dokumentech. Pokud se dokumenty o visegrádké spolupráci nezmiňovaly nebo jí formulovali pouze obecně, mohlo by být na tuto situaci odpovědí, že celá oblast visegrádké spolupráce je v důsledku řešena pouze odborným byrokratickým aparátem, který čistě na základě své odbornosti bez účasti politiků definuje cíle visegrádké spolupráce.

Relevantní v tomto ohledu bylo také sledovat, jakým způsobem samotná agenda předsednictví v důsledku koresponduje se samotnými koncepčními dokumenty a jestli se v důsledku nejedná o naprosto samostatné dokumenty, které nijak nereflektují obecné cíle ČZP v daném období.

V práci byla postupně představena jednotlivá předsednictví v letech 2003–2004, 2007–2008 a 2011–2012. V rámci jim věnovaných kapitol byly analyzovány koncepční dokumenty české zahraniční politiky – programová prohlášení vlád, jednotlivé koncepce zahraniční politiky, programy jednotlivých předsednictví či další dílčí koncepční dokumenty. Dále pak byl zhodnocen reálný výsledek předsednictví na základě oficiálních hodnotících dokumentů a sekundární literatury.

Na základě analýzy je možné na výzkumnou otázku odpovědět, že v dlouhodobém měřítku lze s ohledem na visegrádkou spolupráci mluvit o politickém nezájmu. Jediná vláda Vladimíra Špidly postavila mezi své priority visegrádkou spolupráci v období předsednictví. Druhá vláda Mirka Topolánka se v programovém prohlášení vlády visegrádké spolupráci nikterak nevěnovala. V případě vlády Petra Nečase lze mluvit o zájmu o spolupráci ve středoevropském prostoru, ale nástroj visegrádké spolupráce není uveden, což umocňuje dojem politického nezájmu.

V případě koncepcí české zahraniční politiky z let 2003 a 2011 lze mluvit o částečném rozpracování otázky visegrádké spolupráce, ale buď s různorodými a nekonzistentními prioritami nebo naopak s prioritami velmi obecnými. V období druhé vlády Mirka Topolánka dokonce neexistovala žádná koncepce, která by se případně alespoň částečně visegrádké spolupráci věnovala. Zarážející je, že žádný z dokumentů nikterak nezmiňoval samotný akt předsednictví, což je v kontextu visegrádké spolupráce poměrně důležitý instrument. Lze tedy hovořit o politickém nezájmu a v důsledku tohoto silném vlivu byrokratického aparátu státní správy na samotnou agendu a směřování visegrádké spolupráce.

V případě souvislosti priorit české zahraniční politiky a programů jednotlivých předsednictví lze říci, že návaznost existovala obzvláště v obecných oblastech týkajících se agendy lidských práv a demokratizace, rozvojové pomoci, transatlantické vazby. Zároveň však došlo postupně k ustálení agendy, která vycházela pouze omezeně z priorit české zahraniční politiky, především pak z dílčích a obecných cílů obsažených v jednotlivých koncepcích. Nelze říci, že by se návaznost jednotlivých dokumentů zlepšovala, vždy se jednalo o rozličnou úroveň specifikace na jednotlivých úrovních (povětšinou velmi obecnou). V tomto ohledu lze přisoudit neschopnost více specifikovat a zabývat se visegrádkou spolupráci opět spíše politickému nezájmu, nežli byrokratickému aparátu; ten byl naopak schopen zohlednit dřívější předsednictví a zároveň pružně reagovat na aktuální témata české zahraniční politiky (vstup do EU, připojení se do schengenského prostoru). Lze také říci, že s ohledem na visegrádkou spolupráci se ustálila agenda, která byla následně přítomna za všech předsednictví (rozvoj konceptu V4+, příhraniční spolupráce, MVF, EU) a přitom nemusela být nikterak zmiňována v koncepcích ani v programových prohlášeních.

Konečné výsledky samotných předsednictví byly v důsledku úspěchem. Bylo tomu tak především kvůli naplnění priorit přímo vycházejících ze samotné visegrádké spolupráce. Tyto priority byly v průměru lépe definovány nežli priority obecné a více

korespondující s obecnými prioritami české zahraniční politiky. Zároveň se potvrdila potřeba specifikování priorit a nástrojů české zahraniční politiky, protože v případech kdy tomu tak nebylo, výsledky předsednictví nebyly tak uspokojivé (jmenovitě předsednictví 2006–2007).

Česká předsednictví a v širším ohledu oblast visegrádské spolupráce nebyly předmětem politického zájmu během jednotlivých předsednictví. Valná většina priorit, které nebyly vyloženě deklaratorní a měly konkrétní náplň, byla bez většího zapojení politické sféry definována byrokratickým aparátem státní správy. Pro určení přesné míry tohoto rozdělení a zapojení obou složek je potřeba obsáhlejší analýzy. Tato práce si vzhledem k jejímu omezenému rozsahu a nedostatečné potřebné metodologické průpravě autora nesnaží předložit komplexní analýzu české zahraniční politiky a všech jejích aktérů a aspektů ve smyslu například výzkumu parlamentního a stranického prostředí. Tato práce však může být základem pro další podrobnější výzkum.

Výsledek práce lze tedy shrnout tak, že pro česká předsednictví 2003–2004, 2006–2007, 2011–2012 je charakteristický politický nezájem, ale samotná předsednictví byla vesměs úspěšná jak ve smyslu nalezení nové agendy visegrádské spolupráce po vstupu všech členských zemí do EU a NATO, tak také rozšiřování agendy a naplňování jejích priorit.

Summary

The aim of the thesis was to find an answer to the research question on how the priorities of the Czech presidencies of the Visegrad Group reflect the general priorities of the Czech foreign policy and also if the priorities of the presidencies are being fulfilled or not and if it is possible to observe some sort of pattern of lack of the political interest.

The research question is related to the phenomenon of lack of the political interest in regard to the Czech foreign policy, which is being described by number of authors. The aim was to find out if this phenomenon is related to the issue of the Visegrad Cooperation. The lack of the political interest was reached for in concept documents, which led to the claim that the Visegrad presidencies as well as the whole Visegrad Cooperation are dealt with only by the state bureaucratic apparatus.

It was also important to follow how is the agenda of the presidencies related to the concept documents of the Czech foreign policy and if it does not perhaps show that

they do not correspond at all or more like the presidencies do not reflect the main priorities of the Czech foreign policy.

Lastly it was important to find out if the priorities stated up by presidencies were fulfilled and if so what were the specifics of the process and if such specifics sustained or randomly appeared.

The presidencies were introduced in the separate chapters and within these chapters the concept documents were firstly analyzed and after that the literature provided needed comments on how those presidencies performed.

Based on the analysis it is possible to say that the Visegrad Cooperation long-term faces lack of the political interests. The only government, which took it in account, was Vladimír Špidla's government. The second government, which administered the presidency, did not mention the Visegrad Cooperation in its concept documents at all. The third government of Petr Nečas actually stressed out the importance of the central European cooperation however presidency nor the Visegrad cooperation itself were not mentioned. That actually stresses out the low level of interested of the political elites in the topic.

In case of the connection of the priorities of the Czech foreign policy and programs of the presidencies it is possible to say that the link existed in case of generally defined priorities such as support of human rights and democratization, development assistance or security. In the same time the agenda of the presidencies showed only some similarities with the topics of agenda as well as priorities of the Czech foreign policy. It was especially in case of the really specific and general aims, which were part of particular concept of the Czech foreign policy. It is not possible to say that the connection between agenda of the particular documents would get better over the time. It was due to the various specifications of the documents on different levels. In this regard the lack of political interest is more responsible rather than the bureaucratic apparatus. The apparatus was actually capable of taking in account the current agenda of the Czech foreign policy (e.g. admission to the EU or to the Schengen area) as well as previous presidencies. It is also possible to say that some topics become coherent of the Visegrad cooperation agenda (e.g. support of the V4+ format, cross-border cooperation, International Visegrad Fund agenda, the EU) and they did not have to be necessary mentioned neither in concepts nor in government manifestos.

The final results were success in the case of the priorities, which were based on the Visegrad cooperation itself. These priorities were in average better defined than pri-

orities, which were based on the general priorities of the Czech foreign policy. The need for better specification of the aims and tools of the Czech foreign policy was confirmed because in case it was not so the results of the presidency (e.g. presidency 2006–2007) were not satisfying.

The Czech presidencies as well as the whole Visegrad cooperation were not subject of the political interest during the particular presidencies. The main part of the priorities, which were not declaratory and were more specific, were defined by the bureaucratic apparatus not by the politicians. It is needed more extensive research for the better specification of this division. This thesis because of its limitation as well as the methodical limitations of its author is not trying to present extensive research on all the players and spheres of the Czech foreign policy. However this thesis can provide bases for the future research of this topic.

The lack of the political interest is typical for the Czech presidencies of 2004 – 2004, 2006 – 2007, 2011 – 2012, but presidencies themselves were successful in regard of finding new agenda for the Visegrad cooperation after the member states joined the EU and NATO

Bibliografie

Primární zdroje

KLAUS, Václav, „Co Klaus neřekl o Visegrádské čtyřce - dementi č. 17“, Oficiální stránka Václava Klause, <http://www.klaus.cz/clanky/8> (staženo 15. 4. 2014).

Deník Referendum, „Visegrád, Klausův zásadní obrát“, Oficiální stránka Deníku Referendum, <http://denikreferendum.cz/clanek/7242-visegrad-klausuv-zasadni-obrat> (staženo 15. 4. 2014).

MEZINÁRODNÍ VISGRÁDSKÝ FOND, “About the think-tank platform”, Official Website of the Think Visegrad – V4 Think-Tank Platform, <http://visegradfund.org/think-tank/think-visegrad/> (staženo 15. 4. 2014).

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, „Informace o Visegrádské skupině“, Oficiální stránka Ministerstva zahraničních věcí České republiky, http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/visegrad/ (staženo 15. 4. 2014).

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, “Koncepce zahraniční politiky České republiky”, Oficiální stránky Ministerstva zahraničních věcí České republiky https://www.mzv.cz/file/675937/koncepce_zahranicni_politiky_2011_cz.pdf (staženo 15. 4. 2014).

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, „Koncepce české zahraniční politiky pro léta 2003-2006“, schváleno vládou ČR 3.3.2003, archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, „Stěžejní priority zahraniční politiky ČR v roce 2004“, Oficiální stránka Ministerstva zahraničních věcí České republiky, http://www.mzv.cz/file/415760/Zprava_2004_priloha_Stezejni_priority.pdf, (staženo 15. 4. 2014).

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, „Zpráva o české zahraniční politice za rok 2003“, Oficiální stránka Ministerstva zahraničních věcí České republiky https://www.mzv.cz/file/15896/Zprava_2003.doc (staženo 15. 4. 2014).

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, „Zpráva o české zahraniční politice za rok 2004“, Oficiální stránka Ministerstva zahraničních věcí České republiky https://www.mzv.cz/file/415693/Zprava_2004.pdf (staženo 15. 4. 2014).

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, „Zpráva o české zahraniční politice za rok 2007“, Oficiální stránka Ministerstva zahraničních věcí České republiky https://www.mzv.cz/public/eb/43/a3/72910_14945_Zprava2007_cesky_verze_k_22_8_2008.pdf (staženo 15. 4. 2014).

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, „Zpráva o české zahraniční politice za rok 2008“, Oficiální stránka Ministerstva zahraničních věcí České republiky https://www.mzv.cz/file/391676/Zprava_o_zahranicni_politice_CR_2008.pdf (staženo 15. 4. 2014).

ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ, „Platforma evropské paměti a svědomí založena v Praze dne 14. října 2011“, Oficiální stránky Ústavu pro studium totalitních režimů, <http://www.ustrcr.cz/cs/platforma-evropske-pameti-a-svedomi-zalozena-v-praze> (staženo 15. 4. 2014).

VISEGRÁDSKÁ SKUPINA, „Activities of the Czech Presidency of the Visegrad Group (June 2007 - June 2008)“, Official Website of the Visegrad Fund, <http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports/2007-2008-czech-110412> (staženo 15. 4. 2014).

VISEGRÁDSKÁ SKUPINA, „Czech Presidency of the Visegrad Group (June 2007 - June 2008)“, Official Website of the Visegrad group, <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2007-2008-czech-110412> (staženo 15. 4. 2014).

VISEGRÁDSKÁ SKUPINA, „Guidelines on the Future Areas of Visegrad Cooperation“, Official Website of the Visegrad Fund, <http://www.visegradgroup.eu/cooperation/guidelines-on-the-future-110412> (staženo 15. 4. 2014).

VISEGRÁDSKÁ SKUPINA, „Innovative Visegrad, Programme of the Czech Presidency of the Visegrad Group 2011–2012“, Official Webpage of the Visegrad Group <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/innovative-visegrad> (staženo 15. 4. 2014).

VISEGRÁDSKÁ SKUPINA, „The Bratislava Declaration of the Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on the occasion of the 20th anniversary of the Visegrad Group“, Official Website of the Visegrad group, <http://www.visegradgroup.eu/2011/the-bratislava> (staženo 15. 4. 2014).

VISEGRÁDSKÁ SKUPINA, „Programme of the Czech Republic's V4 Presidency (July 2003 - June 2004)“, Official Website of the Visegrad group, <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2003-2004-czech-110412> (staženo 15. 4. 2014).

VISEGRÁDSKÁ SKUPINA, „Report on Activities of the Czech Presidency of the Visegrad Group (2003-2004)“, Official Website of the Visegrad Fund, <http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports/2003-2004-czech-110412> (staženo 15. 4. 2014).

VISEGRÁDSKÁ SKUPINA, „Visegrad Declaration 1991 – Declaration on Cooperation between the Czech and Slovak Federal Republic, the Republic of Poland and the Republic of Hungary in Striving for European Integration“, Official Website of the Visegrad Group, <http://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations/visegrad-declaration-110412-2> (staženo 15. 4. 2014).

VISEGRÁDSKÁ SKUPINA, „Visegrad Declaration 2004 – Declaration of Prime Ministers of the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic on cooperation of the Visegrad Group countries after their accession to

the European Union“, Official Website of the Visegrad group, <http://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations/visegrad-declaration-110412-2> (staženo 15. 4. 2014).

VISEGRÁDSKÁ SKUPINA, “Zpráva o českém předsednictví ve Visegrádské skupině, červenec 2011 – červen 2012“, Official Website of the Visegrad Fund, <http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports/zaverecna-zprava-v4-pres> (staženo 15. 4. 2014), 4–5.

ÚŘAD VLÁDY ČR, „Programové prohlášení vlády“, Oficiální stránka Úřadu vlády České Republiky http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/vladimir-spidla/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf (staženo 15. 4. 2014).

ÚŘAD VLÁDY ČR, „Programové prohlášení vlády“, Oficiální stránka Úřadu vlády České Republiky http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/mirek-topolaneck-2/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf (staženo 15. 4. 2014).

ÚŘAD VLÁDY ČR, “Programové prohlášení Vlády České republiky, 4. srpna 2010”, Oficiální stránky Vlády České republiky http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Programove_prohlaseni_vlady.pdf (staženo 15. 4. 2014), 12–15.

Sekundární zdroje

DRULÁK, Petr, *Politika nezájmu: Česko a Západ v krizi*, (Praha: Slon 2012).

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD UNIVERZITY KARLOVY, “Studijní opora, kvalitativní metody ve společenských vědách” Oficiální stránka Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze, http://doktorand.fsv.cuni.cz/documents/opory/Kvalitativni-metody_opora.pdf (staženo 15. 4. 2014)

KOŘAN, Michal et al., *Czech Foreign Policy in 2007–2009*, (Praha: Ústav mezinárodních vztahů 2010).

KOŘAN, Michal et al., *Česká zahraniční politika v roce 2007*, (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008).

KOŘAN, Michal et al., *Česká zahraniční politika v roce 2008*, (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009).

KOŘAN, Michal a HRABÁLEK, Martin, eds., *Česká zahraniční politika: aktéři, struktura, proces*, (Brno: Masarykova univerzita, 2007).

KOŘAN, Michal a DITRYCH, Ondřej, eds., *Česká zahraniční politika v roce 2011*, (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011).

KOŘAN, Michal a DITRYCH, Ondřej, eds., *Česká zahraniční politika v roce 2012*, (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012).